

MPHATO

3

TLHAHLAMORUTIŠI

Platinum

A Re Šogeng Thari

M.M. Mojapelo

Platinum A Re Šogeng Thari Mphato wa 3 Tlhahlamorutiši

Maskew Miller Learning

10 Freedom Way, Milnerton, Cape Town, 7441

© Maskew Miller Learning (Pty) Ltd 2025

Ditokelo tšohle di šireleditšwe. Ga go karolo ya phatlalatšo ye, yeo e kago tšweletšwa, go beletšwa ka mokgwa wa go ntšha, goba go fetošwa ka mokgwa goba sebopego sefe goba (elektroniki, semotšhene, go fotokopa, go gatišwa goba ka mokgwa wo mongwe) ntle le tumelelo (go ngwalwa pele ya mong wa tokelo ya ngwalollo.

Go kgopela tumelelo ya go tšweletša lefa goba go fetola karolo ye, go beletšwa phatlalatšo ye, o kgopelwa gore o ikopanye le ba lefapha la Ditokelo le Ditumelelo mo 021 532 6000 goba romela imeile go rightsgranting@mml.co.za. Go bega tshelo ya mešano ya tokelo ya ngwalollo, re kgopela o romele imeile go copyright@mml.co.za

ISBN 978-1-779-83323-5

ePDF ISBN 978-1-834-98293-9

Mophatlalatši: Veronica Serage

E rulagantšwe ke Dr. PS Nkomo

Tlhamo ya khabara ka MML Visual Design

Seswantšho sa khabara ka MML Visual Design

Peakanyo ya puku ka MML Visual Design

Diswantšho ka MML Visual Design

Tšweletšo ka MML Visual Design

E gatišitšwe

KAROLO YA A:	2
KAROLO YA B: Mokgwa wa Go Ruta	34
KOTARA YA 1	34
Beke ya 1: Kelo ya Motheo	41
Beke ya 2: O reng o tshwenyegile?	46
Beke ya 3: Molato ke eng?	52
Beke ya 4: Thušo ya tšhoganetšo ya pele	58
Beke ya 5: Polokego ya ka	64
Beke ya 6: Aowa go tlaišego	70
Beke ya 7: Dijo tšeo di re loketšego	76
Beke ya 8: Ditumelo le matsatši ao a kgethegilego	81
Beke ya 9: Polokego setšhabeng	87
Beke ya 10: Mohlagase le kotsi ya wona	93
KOTARA YA 2	99
Beke ya 1: Lefase le tšhilafala bjang?	105
Dibeke 2 le 3: Di ka šomišwa gape	114
Dibeke 4 le 5: Lefaufau	125
Beke ya 6: Tšhilafalo	136
Beke ya 7: Go tloga kgale go ya bokamosong	144
Dibeke 8 le 9: Maitemogelo a batho ba kgale	152
KOTARA YA 3	162
Beke ya 1: Diswantšho le dinepe tša kgale	169
Beke ya 2: Thekenolotši maabane le leho	177
Beke ya 3: Ditlwaedi ke mokgwa wa go pata	184
Beke ya 4: Ditungelo le matsatši ao a kgethegilego	191
Beke ya 5: Kgokagano	198
Beke ya 6: Kamogelano ka kgokagano	206
Beke ya 7: Ka moka re boletšwele se tšhabeng	213
Beke ya 8: Bohlokwa bja tšhabeng le inthanete	221
Beke ya 9: Tlholego le khohlophuthara	228
Beke ya 10: Botse jwa tšhabeng le tšhabeng	235
KOTARA YA 4	241
Beke ya 1: Kgokagano ya seyalemoya le dikanegelo	247
Beke ya 2: Letšatši la bana le batšofadi	254
Beke ya 3: Seo tšenyakago go ba sona	261
Beke ya 4: O tšea dira bjang tšhelete?	268
Beke ya 5: Re e šomišeng gabotse	275
Beke ya 6: Kgwebo ya Leago	282
Beke ya 7: Re lokišetša letšatši la kgwebo sekolong	288
Beke ya 8: Letšatši la kgwebo sekolong	294
Beke ya 9: Re tšweletše mphatong wa tlasana	300
Beke ya 10: Le rena re akaretšeng	307

Dirubiriki313
Tekolo ya Go Bala ya Mephato ya tlasana318
Dikelo tša ka pela tša mathata a go ithuta	343

EXTRACT PAGES

Morutiši yo a rategago

Ge o tseba ka phapošing ya gago ya go ithuta letšatši le lengwe le le lengwe, ga o no tseba lefelong leo le tletšego ka ditafola le dipuku tša go ithuta. O tseba lefelong leo go bopšago bokamoso, gomme dikgonagalo di a tšwelela. O na le maatla a go makatša, a go tutuetša, go hlahla le go godiša baetapele ba ka moso, bahlami le bao ba tlišago diphetogo. Ka go abelana ka phišego ya gago, o dira mošomo wa go fetiša mošomo wa gago wa go ruta; o bjala dipeu tša go loka, go ba le sebete, tlhomphe le Ubuntu ka pelong ya moswa yo mongwe le yo mongwe.

Re a kwešiša gore ga go bonolo. Ka dinako tše dingwe ditlhohele tša go ruta, kudukudu mafelong ao a se nago thušo ye e lekanego, di ka bonagala e le tše dikgolo. Eupša ka bothata bjo bongwe le bjo bongwe bjo o lebanego le bjona, o dira phapano ya makgonthe. O bontšha barutwana ba gago gore bokgoni bja bona ga bo na mellwane le gore bo a lemogwa, bo tšwela godimo le gore ba ka fihlelela dilo tše dikgolo.

Ke ka lebaka leo methopo ya rena ya go ruta go gona go thekga. Yona e hlamilwe ka maikemišetšo a SEPHOLEKE (CAPS) ka mafapano, e beile šedi tabeng ya go akaretša le go hlolang tikologo ya go ithuta moo ngwana yo mongwe le yo mongwe a ka iponago a emetšwe. Diswantšho, dikanegeto le dithuto di bonagatša go mafapano ga maemo a rena a lefelong leo, e thuša morutwana yo mongwe le yo mongwe go ikwa a tšwela ditafola ka phapošing ya gago.

Le gona ga se ra go lebala. Phapošing ya gago bjo bobotse bo bohlokwa go swana le katlego ya barutwana ba gago. Re tšwela go diarišwa tša go itlhomela gore o dule o tutueditšwe le go phela gabotse mmeleng ka go tšwela re a tšwela gore ge o ikwa gabotse, phapoši ya gago ya go ithuta e a atlega. Lethabo la gago o le tutuetša fela go ruta ga gago eupša gape le tutuetša le dikamano tšeo o di agago le barutwana ba gago, bao ba lebelelago go wena bakeng sa kholofelo le tutuetšo.

Ge Afrika Borwa e dutše e tšwela pele go gatela pele ka molao wa Diphetošo tša Molao wa Thuto ya Motho (BELA) wo o saennwego gore e be molao ka 2024, morero wa go hloma tshepedišo ya thuto yeo e nago e katekano le yeo e akaretšago bohle o gola ka maatla. Karolo ya gago morerong wo ke ye bohlokwa, gomme go kwešiša bobedi CAPS le BELA go kgonthišetša gore phapoši ya gago ya go ithuta ke lefelo leo barutwana ba lokišeditšwego go atlega.

O na le maatla a go tutuetša phetogo ye botse, gomme khuetšo yeo o e dirago ka phapošing ya gago ke ye kgolo go feta ka moo o ka lemogago ka gona. Ge o dutše o ruta, tseba gore ga o hlahle barutwana ba gago fela; o bopa bokamoso bja ditšhaba tša rena, naga ya rena le lefase.

Re leboga mošomo wa gago wo mobotse!

Go Dirišwa ga Tokologano ya Mananeo

Re a go amogela go Tlhahlamorutiši ya rena ya Sehlopha sa Motheo, e lego mothopo wa bohlokwa wo o hlametšwego go thekga barutiši bao ba dirišago tokologano ya rena ya mananeo a thuto a Mephato ya 1, 2 le 3, ao a hlamilwego ka go nagana ka leeto la gago la go ruta. Tlhahlo ye e fa temogo ye šomago le methopo yeo e lebišitšwego go kaonefatšeng maano a gago a go ruta le go humiša maitemogelo a barutwana a thuto.

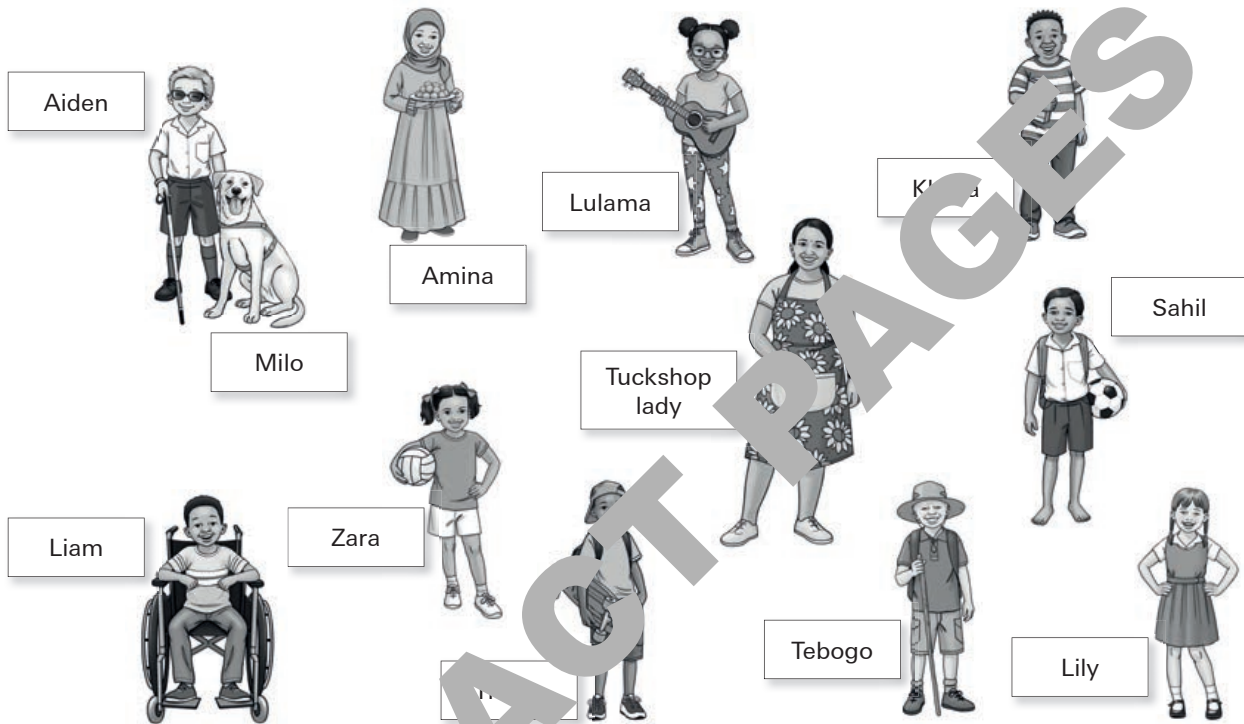
Tlhahlamorutiši ye e fa tlhahlo ya beke le beke. Beke ye nngwe le ye nngwe e rula ditšwelela ye e latelago:

- Diteng, dikgopolo le mabokgoni: Morero wa kakaretšo wa go ithuta wa beke o tšwelela go ya ka lenaneo la thuto.
- LTSM: Methopo ya LTSM yeo morutiši a swanetšego go e lokišetša go go kgoboketša bakeng sa beke e lokeleditšwe. Morutiši o kgothaletšwa go kgoboketša go beke e diriša tšela bjalo ka dithušathuto go boloka ditshenyagalelo gore di be tlase ka mo go kgonegago.
- Mešomo ya go ruta: Ditšhupatsela tša go ruta di filwe thuto ya go ruta ye nngwe le ye nngwe ka tsela ye bonolo ya kgato ka kgato.
- Tekolo: Morutiši o fiwa tlhahlo ya ka moo a ka dirago temogo yeo e sego ya semmušo.
- Mešomo le dikarabo: Mešomo le dikarabo di a feta.
- Matlakala a go direla mešomo a akareditšwego mafelelong a kotara ye nngwe le ye nngwe gomme mafelelong a Tlhahlamorutiši ye go na le dirubururwa tšeo di ka dirišwago go lekola mabokgoni.
- Thekgo go barutwana bao ba nago le nyakwa tše di kgethegilego goba mathata a go ithuta: Go filwe keletšo ya ka moo go ka swaragagano go barutwana bao ba ithutago ka lebelo gomme ba nyaka go humišwa. Ka dinako tšedingwe barutwana ba katana le dikgopolo gomme ba nyaka thekgo ya go ithuta, thuto e fa ditšwelela tše di fapafapanego ka tlase ga hlogo ye.

Ka lebaka la se, tlhahlo e tšwelela go kgothaletša go naganišiša le go gola, go godiša tikologo ya go ithuta ya tirišano mo barutwana ba ka tšwelago pele go kaonafatša bokgoni bja bona bja go ruta le go ba le seabe se sebotšego katlego ya barutwana. Ka gona re go laletša gore o hlahlobe puku ye, o diriše temogo ya yona le methopo go kaonefatša bokgoni bja gago bja go ruta le go tšweletša maitemogelo a go ithuta a phelelo go ka phapošing ya gago ya go ithuta. Mmogo, a re matlafatšeng barutwana ba rena go atlega mo go ruta le go feta.

Phapano, Tekatekano le Boakaretši

Karolong ye, re rata gore o nagane ka phapoši ya gago ya go ithuta. Akanya ka bana ba dutše ka pele ga gago, yo mongwe le yo mongwe a ena le kanegelo ya gagwe, maitemogelo le ditlhohlo. Bjale, gopola nako yeo ka yona yo mongwe wa barutwana ba gago a ilego a katana, mohlomongwe ka kgopolo ye thata goba selo se sengwe ka ntle ga sekolo seo se ilego sa ama go ithuta ga bona. O ile wa dira eng ka nako yeo? O ile wa ba fihlelela bjang, wa dira gore ba ikwe ba le bohlokwa gomme wa ba hlahla ge ba le mathateng?

Ka phapošing ya gago ya go ithuta, o nagane barutwana ba go fapafapana, e sego fela ka bona bokamorago bja eupša gape le ka dinu... wa... bokgoni. Naga ya rena e tšwela pele go lebelelana le go se lekalekane go go tseletšego, e ka ba go... boipheiso, ga setšhaba goba ga tša leago, gomme ditlhohlo tše gantši di tšwelela ka phapošing ya gago ya... Le ge go le bjalo, ke mo, ka garegare ga phapoši ya go ithuta moo phetogo e diregago gona. E... ka morutiši, o kgatha tema ye bohlokwa go kgonthišetšeng gore ngwana yo mongwe le yo mongwe a... go sa šetšwe moo a tšwago gona goba mapheko ao a gahlanago le ona.

CAPS... se... boakaretši le go fapafapana ga batho. Ga se fela ka go ruta lenaneo la thuto eupša ka go len... bokgoni bjo bo kgethegilego bja morutwana yo mongwe le yo mongwe le go ba thuša gore ba atlege. Re a kwešiša gore ga go bonolo go dira se. Mathata dikolong tše dintši ke a nnete, gomme bjalo ka morutiši, o bewa pele go ka rarolla.

Ke ka lebaka leo didirišwa tša rena tša go ithuta le go ruta di hlamilwego bakeng sa go go thekga. Di bonagatša maemo a lefelong leo, di bontšha barutwana lefase leo ba le lemogago ditiragalong, medirong le ditekong tšeo ba kopanago le tšona. Didirišwa tše di ela hloko mehutahuta ya maitemogelo le bokgoni ka phapošing ya gago ya go ithuta, di go fa didirišwa tša go ba le kakaretšo le go thekga morutwana yo mongwe le yo mongwe, go sa šetšwe bokamorago bja gagwe.

Ka go diriša methopo ye, ga o rute sererwa, o kopana le barutwana ba gago moo ba lego gona, o lemoga mathata a bona le go ba thuša go fenyha mapheko ao ba gahlanago le ona. Ka go dira bjalo, le bopa bokamoso bjo bo phadimago bakeng sa ngwana yo mongwe le yo mongwe, bakeng sa setšhaba sa geno le bakeng sa Afrika Borwa ka moka.

Mehuta ya pharologano

Mo tokologanong ye ya dihlogo, re lebiša tlhokomelo go **mehuta ye 10 ye megolo ya dihlopha tša pharologano**, ye nngwe le ye nngwe e kgethilwe ka kelohloko go kgonthišetša kemedi ye e nabilego le go akaretša boitsebišo, dipono le maitemogelo ao a fapafapanego.

Tafola ya 1: Mehuta ya pharologano

Sehlopha sa pharologano	Tlhalošo	Seo se akaretšwego ka pukung
1. Go Fapafapana ga Ditšo le Merafe	Se se šupa go emela ditšo le merafe ya go fapafapana, go netefatša gore barutwana ba ba le dipono le metlwae ya go fapafapana.	Re akaretša baanegwa, bangwadi le batho ba historiki ba tšwago ditlogong tše di fapafapanego. Dikanegelo le mehlala di karolwa metlwae, ditlwaelo le maleme a fapafapanego. Se se thuša barutwana go lebeletšha lehumo la setšo le go thibela dikgopolo tše di tlwaelegilego ka go fa dipono tše di lekalekanego ditabeng tša histori le tša mehleng yeno.
2. Pharologano ya Bong	Pharologano ya boemedišo ya bong ka moka gomme e dirisiwa go dipoledišano ka go mošomola bong, boitsebišo bjo bjo sego bja bong, le phetšo ya bong.	O tla lemoga go emelwa ka go lekana ga bong ka moka ka gare ga mongwalo, diswantšho le mehlala. Re akareditše baanegwa bao e sego ba bong le ba bong bjo bo fapafapanego, gotee le mediro yeo e hlohlago dikarolo tša setšo tša bong. Ka mehlala, bobedi bašemane le banenyana ba bontšhwa ba kgatha tema ditseleng tše di fapafapanego tša mošomo, go tloga go thušeng ka khitšhing go ya go thutamahlale le bokgabo, go tšwetša pele tekatekano ya bong.
3. Pharologano ya tša le tša Boiphedišo bja Ekonomi	Se se akaretša go emela batho bao ba tšwago ditlogong tše di fapafapanego tša boiphedišo le go ahlahlala ditaba tša go se lekalekane ga tša boiphedišo.	Re na le baanegwa bao ba tšwago maamong a fapafapanego a tša leago le a tša boiphedišo, bao ba gatelelago ditlhoaho tše bjalo ka go hwetša thuto, tlhokomelo ya tša maphelo le methopo. Se se dumelela barutwana go kgatha tema ka mehlala ya bophelo bja kgonthe le dipoleledišano tšeo di bonagatšago maemo a fapafapanego a tša ekonomi, go dira gore diteng di kgone go kwešišwa ke bohle.

<p>4. Pharologano ya Maleme</p>	<p>Pharologano ya maleme e bolela go akaretša dipolelo tše dintši le go hlompha dipolelo tša go fapafapana tšeo di bolelwago ke ditšhaba tše di fapafapanego.</p>	<p>O tla hwetša dikagare tšeo di akaretšago maleme a mantši le tšeo di kgothaletsago barutwana go hlompha maleme a dimmotwana tše di fapafapanego. Re akareditše gape le mehlala yeo e gatelelago bohlokwa bja phetolelo le tlhathollo, kudukudu motseng ka bophara, go lokišetša barutwana go ba bao ba akaretšago kudu polelišanong ya bona.</p>
<p>5. Bogolofadi le Phihlelelo</p>	<p>Se se lebišitše kudu go kemedi ya batho bao ba nago le bogolofadi go rarolla mapheko a go fihlelela.</p>	<p>Batho bao ba nago le bogolofadi ba akareditšwe, go kgonthiša go ba emela dikanelong le medirono e nna re ahlaahla ditaba tša go fihlelela, le tša mmele, tša theknoloji goba tšego, le go diriša ka go akaretšago e nna la motho la pele. Se se bopa tšego e amogelago kudu baka barutwana ka moka le go hlohletša meloko le kwešišo.</p>
<p>6. Boikgethelo bja tša Thobalano le go Akaretšwa ga LGBTQ+</p>	<p>LGBTQ+ e emela Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender, Queer goba Questioning, le tše dingwe "+" e emela go akaretšwa ga mekgwa ye mengwe ya tše thobalano, boitsebišo bja bong le dipolelo ka ntle le tšeo di ngwadilwego ka go leswana go swana le bja bong e sego ba bong bjo bo swanago, bao ba rata batho bja bong bjo bo swanago, bao ba sa ratego batho bja bong bjo bo swanago bja bong bjo bo swanago bja bong bjo bo swanago bja bong bjo bo swanago le bja bona. Polelwana ye e dirišwa go akaretša mehutahuta ya boitsebišo bja tša botona le botshadi le bja bong, go tšwetša pele go amogelwa le go akaretšwa ga batho ka moka.</p>	<p>Ditšhaba tša bja LGBTQ+ di emelwa ka gape dipuku, di fa pono ye fapafapanego. Re akareditše mehlala le ditiragalo tšeo di hlahlobago ditaba le ditokelo tša LGBTQ+, gotee le dipolelišano tša mabapi le go kwantšha kgethollo, go thuša barutwana go kwešiša le go hlompha pharologano ya mekgwa ya tša thobalano.</p>

7. Pharologano ya Bodumedi le ya Semoya	Se se akaretša go emela ditumelo tše di fapafapanego tša bodumedi le go godiša tlhompho bakeng sa mekgwa ye fapafapanego ya semoya.	Dipuku tša rena di na le diteng tše di tsebišago barutwana ka ditumelo tše fapafapanego le mekgwa ya semoya. Re ile ra ba ra hlohleletša poledišano ya ditumelo go thuša go godiša tlhompho le kwešišo ka gare ga ditshepedišo tša ditumelo tše di fapafapanego. Dipono tša lefase le tšona di a akaretšwa, go kgonthišetša gore ditumelo ka moka di a hlompšha le go emela ka toka.
8. Pharologano ya Mengwaga	Pharologano ya mengwaga e tsenyeletša go akaretša batho ba dihlopha tše di fapafapanego tša mengwaga le go ahlaahla ditaba tše di tswalanago le botšofadi.	Ka dipukung, o tla hwetša barutwana mehlala go tloga go bapala barutwana go ya go batšofadi. Re gona tšona bohlokwa bja ditswalano tše di akaretšago meloko, gotee le go ahlaahla ditaba tše di tswalanago le botšofadi tše di akaretšago rola modiro le kgetholo le botšofadi. Se se thuša barutwana go kwešišo mekgwa wa sehlopha se sengwe le se sengwe ka ngwaga setšhabeng.
9. Pharologano ya Mafelo	Go fapafapana ga mafelo go emela batho le ditaba go tšwara mafelong a fapafapanego le ditikologong, bobedi bja mafelo a bophara le tikologong a geno.	Barutwana di akaretša dikagare tše di tšwago dikolong tše di fapafapanego tša lefase, tše di ahlaahlago ditaba tša lefase ka bophara le maemo a lefelong leo ao a lego bohlokwa go barutwana. Gape re na le mehlala ye e lekalekanego go tšwara mafelong a ditoropong le dinagamagaeng, re bontšha ditlhohlo le mehola ya moswananoši ya tikologo ye nngwe le ye nngwe.
10. Pharologano ya go Tseba le go Ithuta	Se se bontšha ka go ahlaahla mekgwa ye fapafapanego ya go ithuta, kgoni le dipharologano tše tše go tseba, tše bjalo ka go fapafapana ga ditshepedišo tša bjoko.	Re amogetše go fapafapana ga tsebo le go ithuta ka go akaretša mekgwa ye fapafapanego ya go ruta yeo e kgotsosatšago mekgwa ye fapafapanego ya go ithuta. Mešomo e hlamilwe go kgotsosatša dinyakwa tše di fapafapanego tša go ithuta, go godiša tikologo ya go ithuta yeo e akaretšago bohle. Re okeditše gape le ditekolo tša pele ga go ithuta tše di akgofilego tše o ka di elago hloko.

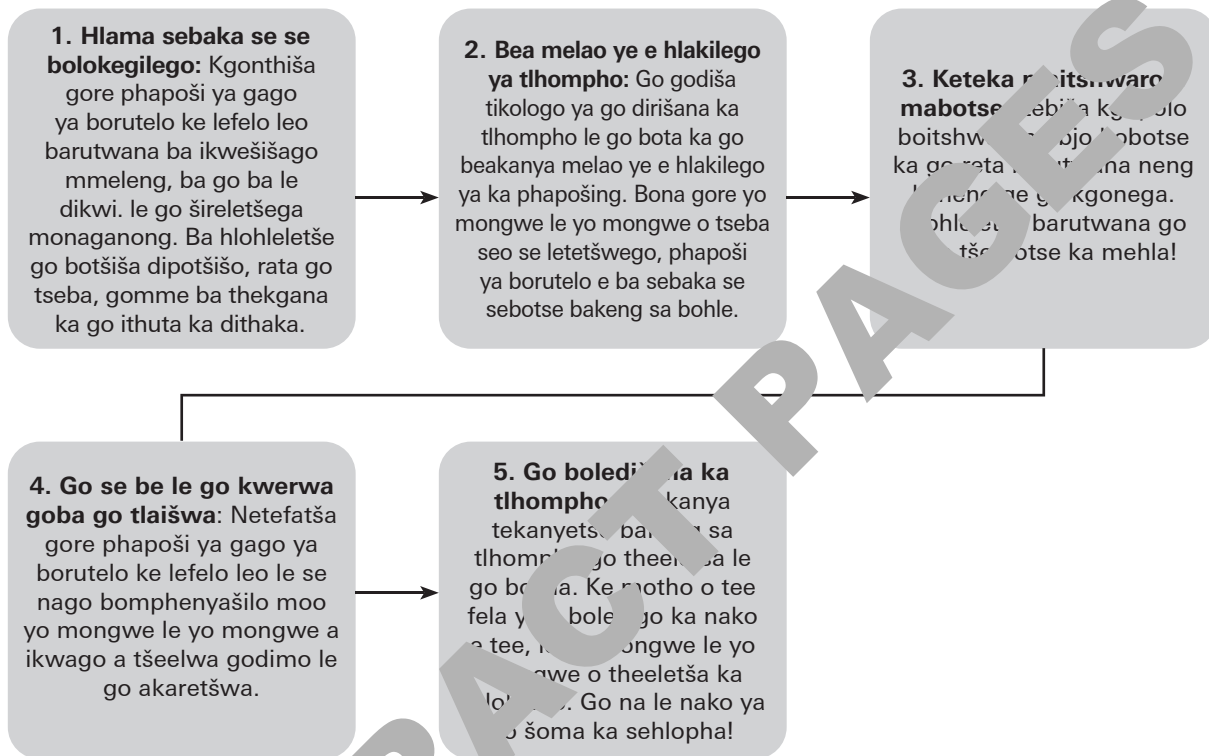
Go hloma phapoši ya go ithuta yeo e akaretšago bohle le yeo e nago le pharologano

Tlhahlamorutiši ye e hlamilwe go naganwa ka go akaretša, go fapafapana le tekatekano. E aba methopo yeo e go thekgago go hloleng tikologo ya go ithuta yeo e akaretšago le ditshepedišo go akaretša dihlopha tše 10 tša motheo tša go fapafapana go tšwara go Tafola ya 1 ka godimo.

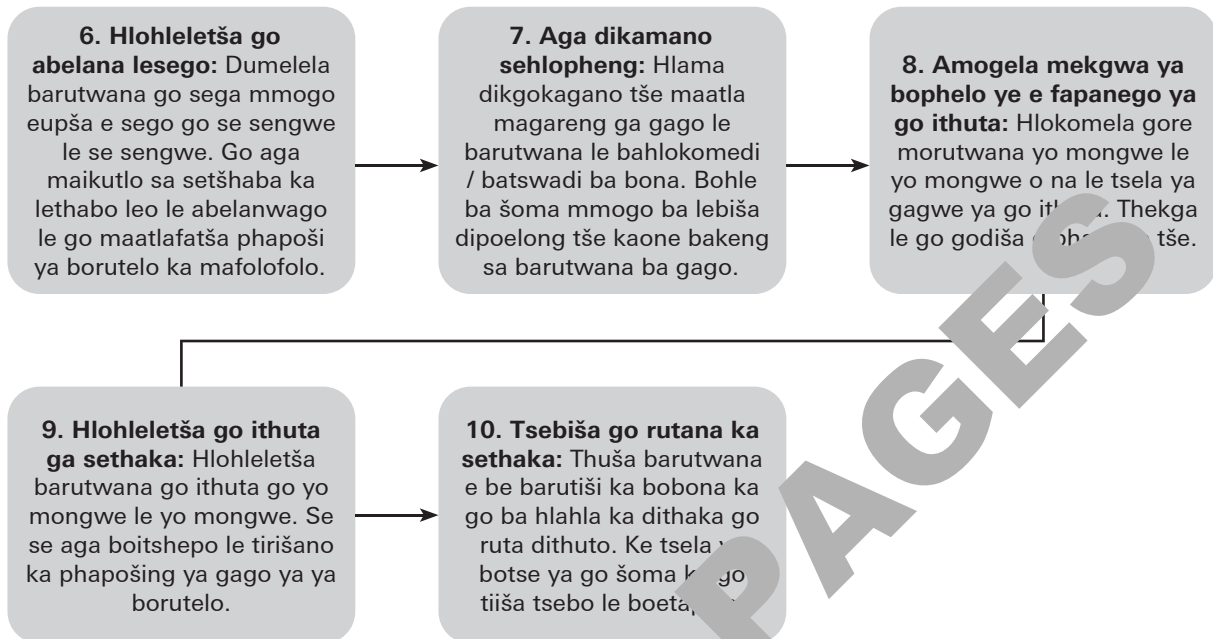
Pharologano ka phapošing ya borutelo

Bjalo ka morutiši, karolo ya gago ke go kgonthišetša gore phapoši ya gago ya go ithuta ke lefelo leo go ithuta, go sega le tlhompfo di kopanago go lona! Tše ke ditsela tše 10 tše o ka di dirišago go dira gore dilo di thabiše, di bolokege le go ba tše di kgahlišago go barutwana ba gago:

Maano a 1-5: Go aga tikologo ya ka phapošing ya borutelo yeo e nago le moya wa go amogela bohle

Maano a 6-10: Go godiša tirišano le go keteka pharologano ka phapošing ya go ithuta

Keteka go kgethega ga morutwana yo mongwe le yo mongwe

Go bohlokwa gore barutwana ba iponele bobona le maitemogelo a bona ao a fapafapanego a bontšhwa ka phapošing ya go ithuta. Se se tšhama go bontšha go fapafapana ponagalong ya mmele, maleme, boitšebiso, ditšo, bodumediso, tšhekamelo ya tša thobalano (go akaretša le LGBTQ+), ngwaga le bokgoni bja go naga. E nako tša rena di na le baanegwa bao ba tšwago ditlogong tše di fapafapanego go bontšha dithuto ao a fapafapanego. Re kgetha ka kelohloko diswantšho, mediro ya bokgabo le dikagare tše tšemoago batho bao ba fapafapanego, tikologo le ditherešo tše di bopago Afrika Borwa le ka tšona ga yona.

Re go hlohleletša go dira se se swanago ka phapošing ya gago ya go ithuta. Diriša go anega dikanegeto go bontšha dithuto di fapafapanego, go bontšha diswantšho tša mafelo a magaeng le a ditoropong, le go bontšha ka batho bao ba nago le bokgoni bjo bo fapafapanego bja mmele, bokgoni bja go tseba dilo le boitšebiso, go akaretša le LGBTQ+. Boledišanang ka ditumelo tše di fapafapanego, mengwaga le bong tše bo fapafapanego, gomme le hlahlobe maemo a fapafapanego a tša boiphedišo ao barutwana ba lena ba ka lebanago le ona. Iphe nako ya go ruta ka ditšwalano tša rena le dinaga tše dingwe le batho ba Afrika le lefase ka bophara. Ka go dira se, o thuša morutwana yo mongwe le yo mongwe go ikwa a lemogwa, a tšeelwa godimo, ebile e le karolo ya setšhaba se segolo sa lefase ka bophara.

Go ela hloko go beba sefahlego le tokelo

Ms. Adams o be a ruta thuto ka ditšo le ditlwaelo. Barutwana ba gagwe ba be ba etšwa ditlogong tše di fapafapanego, gomme o be a fagahletše go bona ka moo poledišano e bego e tla tšwela pele ka gona. Ge thuto e be e thoma, o ile a kgopela barutwana ba gagwe gore ba bolele setšo goba tumelo ya malapa a bobona.

Lebo, ngwanenyana wa boitshepo, o ile a bolela pele, a hlaloša ditlwaelo tša lapa la gabo nakong ya Keresemose. Barutwana ba bangwe ba mmalwa ba ile ba latela, ba ahlaahla matsšatši a maikhutšo a swanago. Eupša ge e be e le nako ya Amina, o ile a dikadika. Lapa la Amina e be e le la Moseleme, gomme o ile a anega maitemogelo a gagwe a go keteka Eid. Ka nako ye e sa fedišego pele, Amina ba ile ba thoma go sebela ba bangwe gomme morutwana yo mongwe, a sa lemoge kgetšo ya gantšu a gagwe, o ile a ngunanguna ka go re, “Ga se letšatši la maikhutšo la kgonthe”.

Ms. Adams ka pejana o ile a lemoga gore go na le ngangego ka phapošing. O be a anetše go dira sephetho se bohlokwa. Go hlokomologa seo se boletšwego go ka ba go ile gwa dira gore a be le go beba sefahlego ka ngwana yo, mola go bolela ka taba yeo go ile gwa mo fika ka sa go ruta ngwana yo thuto ye bohlokwa.

Ms. Adams o ile a emiša poledišano nakwana gomme a kgopela phapoši gore e gopodišiše. “Go bolela eng ge re hlokomologa ditumelo goba ditlwaelo tša motho yo nako ye? O be o tla ikwa bjang ge nkabe dikarolo di be di fetošitšwe, gomme letšatši la gago le kgethegilego le bitšwa gore ga se la kgonthe? Ka phapošing go ile gwa rena setu ge barutwana ba tšwela go nagana ka dikarabo tša bona.

Ke moka o ile a hlaloša bohlokwa bja go kwetša le go hlompha ditumelo tše di fapafapanego, a diriša maitemogelo a Amina e le thuto. Ms. Adams a se kgalema goba go leša barutwana dihlong eupša go tloga lehono o ba hlahlile ka poledišano gore ke ka lebaka la eng go le bohlokwa go hlompha ditšo ka moka, le ge e le gore ga di swane. Se bohlokwa se sa gopodišiša ka tsela yeo go beba sefahlego, ga kgale le ga gonabjale, go ka bopago go tšwela bona ka ba bangwe, gantši ka ntle le gore ba lemoge seo.

Dithuto go tšwa phapošing ya Mohumagadi Adams

Go tšea lehlakore le dikakanyo di ka tšwelela ntle le maikemišetšo.

Lentšu le lengwe le le lengwe le bohlokwa Mohumagadi Adams o ile a netefatša gore Lentšu la Amina le maitemogelo a gagwe di be di tšeelwa godimo ke phapoši ka moka. Ka go godiša se se akaretšago bohle poledišanong, o ile a gatelela gore setlogo sa motho yo mongwe le yo mongwe se lekanwe ke tlhompfo.

Hlohleletša go itekola Go e na le go fa dithero, Mohumagadi Adams o ile a laletša barutwana ba gagwe go nagana ka moo ba bego ba tla ikwa ge nkabe e le bona Amina. Se se ile sa thuša barutwana go kwešiša bohlokwa bja kwešišo le go itemoga ka ditiro tša bona.

Hlama sekgoba sa poledišano Ge go na le go tšea lehlakore goba kgethollo bjalo ka seo se diregilego, ga go hole selo go homola. Go laetša phapano ka go boledišana go thuša barutwana kwešiša lebaka leo ka lona mantšu a itšego goba ditiro di ka ba kotsi. Efa barutwana didirišwa go hlohla maikutlo a go se amogelege.

Go ithuta ka ditlhotlo Go se iketle e ka ba mo go matla morutiši. Mohumagadi Adams o šomišitše motsotso wo boima go hlohleletša barutwana ba gagwe go šetša dikakanyo tša bona. Ka go dira bja o laeditše gore phapošibo, ya gagwe ke lefelo la tsebo boitemogo.

Go nagana ka ditshepedišo

Ditshepedišo di bopša ke dikarolo tša di fapafapanego tšeo di šomago mmogo go fihlelela selo se itšego. Ka phapošing ya gago ya bopša ditshepedišo e ka ba ka moo barutwana ba latelago melao ka gona, ka moo ba ithutago go tšea gona ka gona goba ka moo ba bapalago le go abelana ka gona. Ditshepedišo gape di gona maemo a ditšhabeng, moo batho ba thekgago le go šoma mmogo.

Go kwešiša ditshepedišo go thuša barutwana go bona ka moo dikarolo tše di fapafapanego, tše bjalo ka batho, mafelo le melao di kgokaganago le go dirišana. Se ke bokgoni bjo bohlokwa bja go aga go nagana ka tselo e e laetsago tilhaologanyo, gomme bokgoni bo ka thongwa e sa le ka pela ka go diriša maitemogelo tšona ka bobona.

Ka phapošing tša rena tša Sehlopha sa Motheo, re tšweletša kgopolo ya tshepedišo ka go bontšha maemo a bopša go fapafapanego, ditherešo tša leago le batho bao ba fapafapanego. Se se akaretša dikgopolo tše bjalo ka Ubuntu gomme se emela barutwana ba merafe ye fapafapanego, bong le dibopego tša lapa, se go fa tsela ya go tsebiša barutwana ka go nagana kudu ka tsela yeo e raraganego. Tše ke tše dingwe tša ditiro tše bonolo tša go thuša barutwana ba gago go nagana ka ditshepedišo:

Mekgwa ye mebotse

Ahlaahlang seo barutwana ba dumelago gore ke maitshwaro a mabotse ya mafelong a go swana le sekolong, diphakeng goba gae. Bolelang ka moo ba ithutilego maitshwaro ao le ditumelo tše ba nago le tšona.

Tikologo ya go phela

Dumelela barutwana go bolela ka bophelo bja polaseng kgahlanong le bja toropong. Ba botšiše gore ke ka lebaka la eng maitemogelo a a ka fapana (madulong a batho).

Ka moo re ithutag

Hlohleletša barutwana go nagana ka moo ba ka hwetšago tshedimošo, e ka ba go ba lapa, bagwera, dipuku, inthanete, goba sekolong. Ahlaahlang ka moo ba abelanago go ye e swanago (mekgwa ye tsebo le thuto).

Ditekolo

Tekolo e akaretša mekgwa ye fapafapanego ya go lekanya tšemo le ye barutwana le kwešišo. Ditekolo tša ka mehla di go thuša go bona ka moo barutwana ba kwesetšego dikgopolo le go diriša bokgoni bja bona ka gona. Mo Sehlopheng sa Motheo, tekolo ya go tšwela pele e dumelela tlhokomelo ya go ya go ile ya tšwelopele ya morutwana le go šoma gabotse go ruta. Se se go dira gore o kgone go hlahloba mekgwa ya gago ya go ruta le kgolo ya morutwana, se se go thuša go dira diphetho tše di theilwego tsepong ya thuto ya letšatši le letšatši.

Tekolo ya go ithuta e kopantšwe ka tsela ye e tšhapedišong ya gago ya go ruta, moo mekgwa ye thabišago, ye kgahlišago le ye thekgo e hlohleletšago go kgatha tema ka mafolofolo ga barutwana. Go thuša go lemoga moo barutwana ba dikakago thekgo e oketšegilego gona le go hlahla thuto ya gago go fihlelela dinyakwa tša bona ka yona swanetše go lekolwa ka tsela ye sa rulaganyetšwago nakong ya dithuto tša letšatši le letšatši.

Ela hloko nako ya

mediro Lebelela ka fao barutwana ba itswalanyetšego mošomo go botšiša dipotšišo tše di hlahlelang go thelga.

Mogorupa godimo, mogorupa fase

Diriša se ka moraga ga thuto go bona ka pela kwešišo ya barutwana.

Dithekethe tša go tšwa

Barutwana ba thala goba ba ngwala seo ba ithutilego sona mafelelong a thuto yeo e swanetšego go bontšha kwešišo.

Nagana go abelana

ka bobedi Barutwana ba nagana ka botee, ahlaahla le molekane, ba ithuta go abelana ka dihlopha le go šoma gotee.

Ditshwayotshwayo tša sethaka

Barutwana ba abelana mošomo le barutwana-ka-bona le go fa dikakanyo tše di agago go gopodišiša ka mošomo wa bona.

Dijenale tša go ithuta

Barutwana ba boloka dijenale go ngwala gore ke eng seo ba ithutilego sona, ba fa temogo ya bona mabapi le kgatelopele.

Mešongwana le dipapadi tša sehlopha

Mešongwana ya go kgahliša le tirišano e go dumelela go hlokomela bokgoni ka nako ya nnete.

Go botšiša dipotšišo nakong ya dithuto

Diriša dipotšišo tše di bulegilego go hlohleletša barutwana go hlaloša tsela yeo ba naganago ka yona le go bea mabaka.

Tekolo bjalo ka go ithuta e akaretša barutwana ba nagana ka tšwelopele ya bona, ba ba hlohleletša go rwala boikarabelo bja go ithuta ga bona. Ka go dira bjalo, ba lekola kwešišo ya bona ka noši, e lego seo se godišago go ithuta ka mo go tseneletšego le go ikwešiša.

K-W-L Tseba seo o ithutago sona ka ditšhate Barutwana ba tlatša eng ba a tseba, ba nyaka go tseba, le ka morago ga seo ba ithutilego sona go kgokagana pele le tsebo ya dikgopolo tše mpsha.

Go dira mmepe wa monagano Barutwana ba bopa mebepe ya monagano, ba oketša tsebo ye mpssa ya seo ba ithutilego sona go tšwela pele.

Go hlama dikgopolo Hlohla tsebo ya pele ya barutwana ka go hlama dikgopolo tše di amanago le hlogotaba ye mpsha.

Dithekethe tša go tšwa Barutwana ba hlaloša ka moo tshedimošo ye mpsha e kgokaganyago selo seo ba šetšego ba se tseba.

Go phethwa ga kanegelo Efa mathomo a kanegelo gomme o tlogele barutwana go e fetša ba diriša tsebo ya pele.

Ke eng seo se hlaelelago Hlagiša dikgopolo goba diswantšho ka go kgopela barutwana ba tlatše dikgoba ba šomiša seo ba šetšego ba se tseba.

Dikahlaahlo tša go šomišana Thoma dithuto ka go kgopela barutwana go tšwalanya hlogotaba ye tšwelopele diphihlelo tša nako ya e fetilego ba tšwelopele.

Dijerata tša go tšwela Barutwana ba tšwelopele go godišiša beke le beke mabapi le ka moo tshedimošo ye mpsha e ba kgokaganyago go seo ba šetšego ba se tseba.

Tshekaseko ya go ithuta e go fa bohlatse bja katleho ya morutwana dinakong tše itšego, e go thuša go lekanya tšwelopele ka kakaretšo le go dira dithuto tše di theilwego tsebong mabapi le tšwelopele ya bona.

Meleko ya mafelelo a kotara Meleko ya semmušo ya go hlahloba tsebo ya diteng.

Matlema Meleko ya mmepepe ya go hlahloba kwešišo ka morago ga dithuto.

Mešomo ya go ngwalwa Mešomo ya go lekola kwešišo ka go ngwala.

Diprojeke Mešomo ya boithamelogo bontšha tsebo.

Kelo ya go balatša Kelo ya botee go lekola go balatša ka thelamo.

Mešongwana ya tiragatšo Go diriša tsebo maemong a kgonthe a bophelo.

Diphotefolio Kgoboketšo ya mošomo go latela tšwelopele go ya ka nako ya dithuto.

Ditlhagišo tša molomo Barutwana ba hlagiša kwešišo ya bona ka molomo.

Tokomane ya **SEPHOLEKE** e aba ditšhišinyo tša go lekola mešomo ya go ithuta Sehlopheng sa Mothelele. Mešomo wo mongwe le wo mongwe o swanetše go bopša ke dikarolo tše mmalwa tše di bolelago ka dibopego tše di fapafapanego tša polelo.

Mešomo ya tekolo e ka amantšhwa le mošomo wo o phethwago ka go Mmetse le Mabokgoni a Bophelo.

Tekolo ye latelago ya mešomo ya go ithuta e a nyakega go ya ka kotara ye nngwe le ye nngwe.

Mphato	Thuto	Kotara ya 1	Kotara ya 2	Kotara ya 3	Kotara ya 4	Palomoka
1	LG	1	1	1	1	4
2	LG	1	1	1	1	4
3	LG	1	1	1	1	4

Mphato	Thuto	Kotara ya 1	Kotara ya 2	Kotara ya 3	Kotara ya 4	Palomoka
1	LT	1	1	1	1	4
2	LT	1	1	1	1	4
3	LT	1	2	1	1	4

Rubriki ye e latelago ya ka morago ga puku e ka dirišwa bakeng ga go lekola go ithuta go bala gomme ya fetošwa ge go nyakega bakeng sa dibope tše dingwe tša go ruta Seisimane ka Sehlopheng sa Motheo.

Kelo ya Motheo

E sekaseka tsebo ya morutwana ya tšatši ka tšatši. Morutwana a ka fiwa mošomo wa phapang goba wa gae. A ka botšišwa dipotlana bomolomong. A ka fiwa diasenemone go ehlisa go eka o ka tšiša seo a e ver

Kelo ya tšatši

Kelo ya tšatši le letšatše morutiši a dirago go hlahloba tšwelopele ya morutwana goba go ela ge e ka ba morutwana o na le ditlhohlo tše itšego.

Kelo ya samatifi

Kelo ya Semmušo ye e rulagantšwego gantši e dirwa mafelelong a kotara goba kgato ya go sekaseka tšwelopele ya morutwana ka kakaretšo ka go kreiti ye a lego ka go yona.

Kelo ya tlhahlobo

E thuša go lemoga bokgoni bja morutwana goba mafokodi a gagwe leetong la go ithuta. Ka gona morutiši a ka kgona go thuša morutwana gore a fihlelele katlego.

Tekolo ya go bala ka Sehlopheng sa Motheo

Tseba Lily, morutwana yo bohloke le yo a ratago go tseba wa Mphato wa 3 yo a ratago go tla sekolong. Le ge go le bjalo, go sa šetšwe phišego ya gagwe, o lebeletšana le ditlhohlo mo e nyakilego go ba thutong ye nngwe le ye nngwe. Nakong ya dithuto tša maleme, Lily gantši o kgopela go ya ntlwaneng ya boithomelo, a boifa gore morutiši wa gagwe o tla mmitša gore a balele phapoši godimo. Ka dipalo, o thatafalelwa ke go rarolla mathata a mantšu, a hwetša go le thata go a latela. Ka go Dikhoutu le Robotiki, ga a kgone go latela ditaelo tše di ngwadilwego tša mešomo, gomme ka go Mabokgoni a Bophelo, o lahlegelwa ke tshedimošo ye bohlokwa ka gobane ga a kgone go bala mongwalo wa pukwana ya mošomo. Go se go ye kae go ba molaleng go barutiši ba gagwe gore bothata bja kgontha ga se dithuto ka botšona, eupša ke bothata bja Lily bja go bala ka thelelo. Ka ge a se na go bja bobotse bja go bala, o thatafalelwa ke go kwešiša dipotšišo, go latela ditaelo le go tšhelelešo ye mpsha dithutong tša gagwe ka moka.

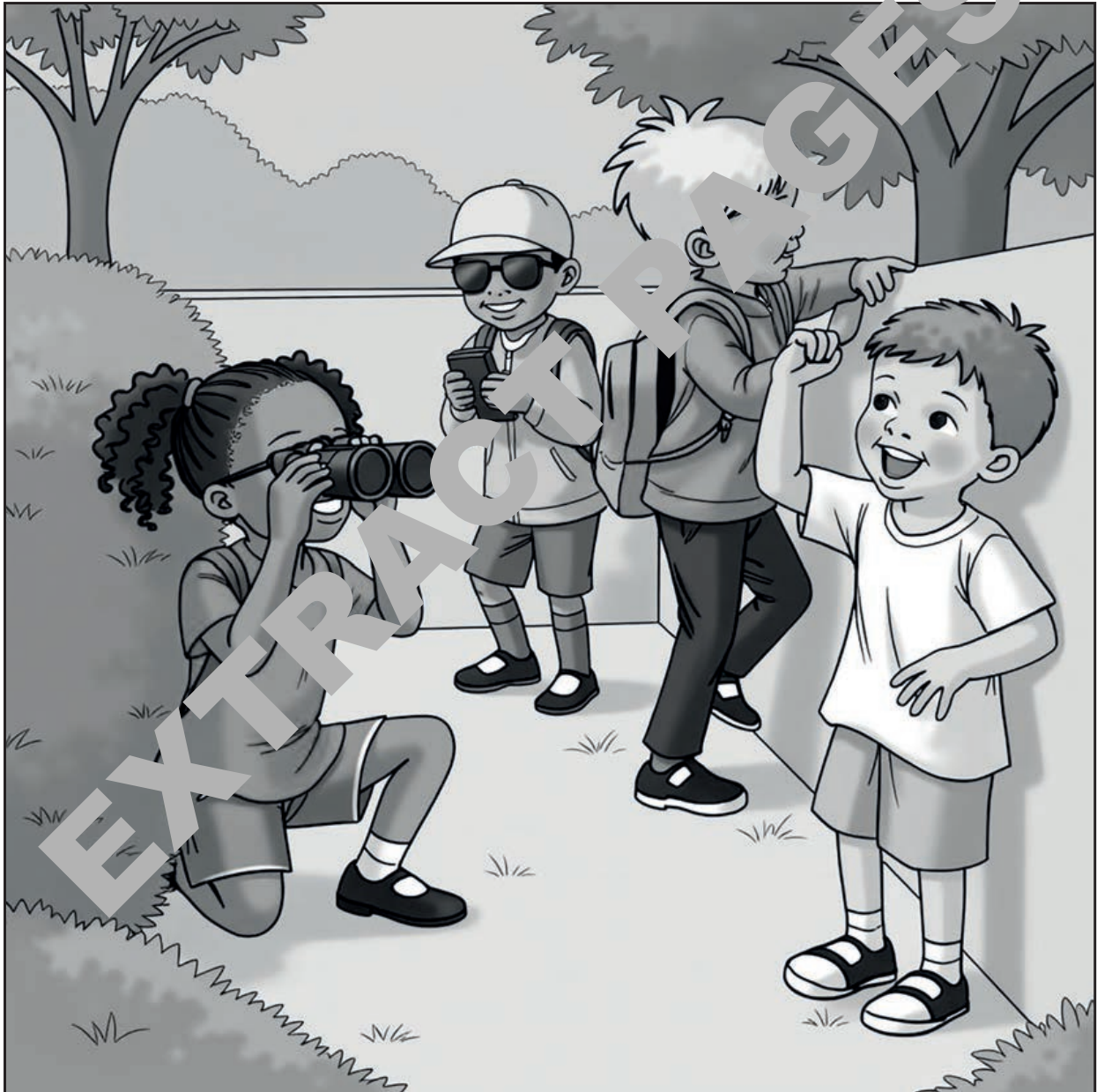

Ge eba o nagana ka barutwana ba gago, o tla bona gore Lily ga se yena a nnoši. Bana ba bantši ba banyenyane bao ba ithutago ka phapošing ya gago le bona ba ka ba thatafalelwa ke go bala ka tekanyo yeo e letetšwego bakeng sa mengwaga ya bona. Barutwana ba, go swana le Lily, ba lebana le mathata dithutong tše di fapafapanego, e sego ka gobane ba se na kgahlego goba bokgoni, eupša ka gobane ga se ba hlwa ba eba le mabokgoni a go bala ao a nyakegago gore ba kgathe tema ka botlalo mošomong wa bona. Tlhohlo ye e tlwaelegilego e gatelela bohlokwa bja go etiša pele tlabollo ya go bala Sehlopheng sa Motheo, go netefatša gore morutwana yo mongwe le yo mongwe o hwetša thekgo yeo a e nyakago go atlega.

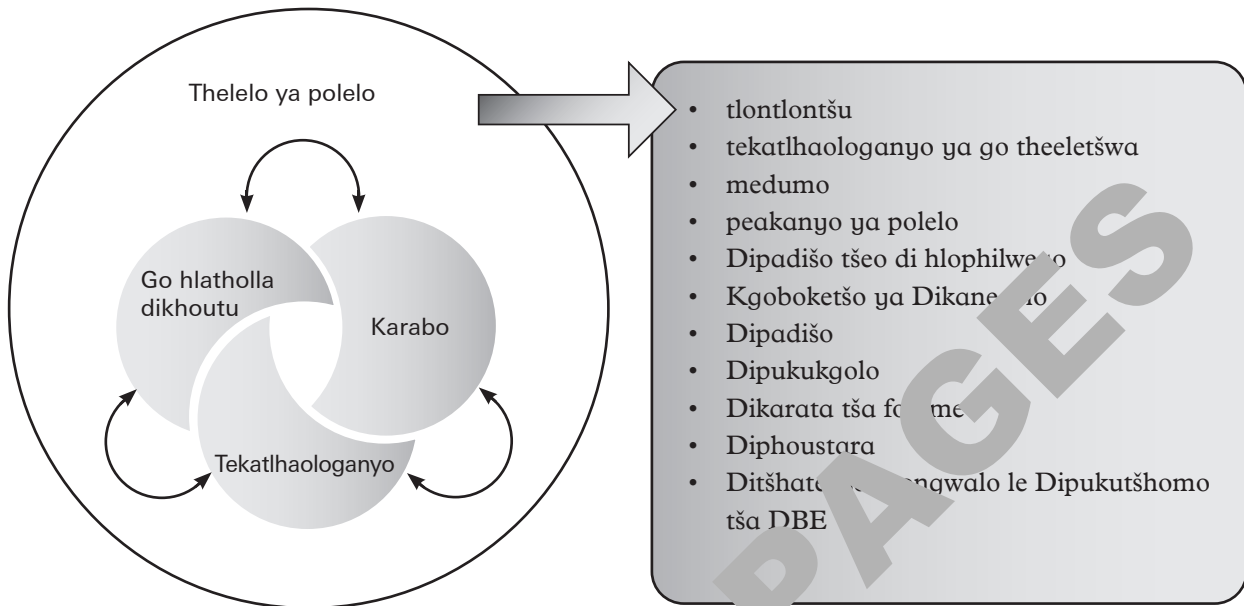
Go phethagatša Tlhabollo ya Polelo le Mešomo ya Medumo ka go Sehlopha sa Motheo

1. Tlhabollo ya polelo

Mošomo wa go kgatha tema wa go swana le **papadi ya “I Spy”** ke wo mobotse kudu bakeng sa go hlabolla mabokgoni a polelo bakeng sa barutwana ka Sehlopheng sa Motheo. E ba thuša go aga ditswalano magareng ga dilo tšeo di ba dikologilego ge ba dutše ba itlwaetša bokgoni bjo bohlokwa bja go ngwala le go hlaloša. Barutwana ba šielana ka go hlaola dilo, go di hlaloša le go feletša ka go peleta lentšu, e lego seo se dirago gore e be tsela ye thabišago le ya poledišano ya go matlafatša tlhabollo ya polelo.

Tlhabollo ya polelo ka Sehlopheng sa Motheo e na le mešomo ya go Theeletša, go Bolela, go Bala le go Ngwala. Seswantšho se se latelago se bontšha ka moo dikarolo ka moka tše di fapafapanego tša go bala di tswalanago ka gona gomme di ka kopanywa go aba bokgoni bja tlhabollo ya leleme.

Go hlatholla

Go hlatholla ke bokgoni bja go fetolela lentšung le go gona se gatišitšwego go ya go seo se bolelwago ka go diriša tsebo ya pele ya dika tša modumo (tlhatho) tšeo di sepedišanago le lona. Go hlatholla ke karolo ye bohlokwa ya go ithuta go bala. Seswantšho se thekga go hlatholla ka ditlabakelo tšeo di ka dirišwago bakeng sa go abelana le go bala ka go ikemela, gotee le Padišo, dikarata tša krafeme le dikarata tša go bala.

Kwešišo le phetolo

Barutwana ba Sehlopheng sa Motheo ba swanetše go hlohleletšwa ka tlhabollo ya bona ya polelo ka go diriša mešomo yeo e tšea gore ba kwešiše le go hlohleletša phetolo. Se se thuša go hlatholla bokgoni bja go nagana ka balela ya go swaya diphoso le go rarolla mathata gotee le go lokišetša barutwana go lebeletšana le go bala tša go bala mongwalo wo raraganego kudu. Dipotšišo di swanetše go botšišwa nakong ya go bala. Dipuku tše Dikgolo, Kgoboketšo ya Dingwalwa le Padišo. Dikarata le diphoustara di ka dirišwa bakeng sa go kwešiša le go arabela mehuta ya mešomo.

Go theeletša polelo yeo e dirišwago ka mo go atlegago go bohlokwa. E nea barutwana mohlala wa go hlwekiša le go kaonefatša polelo ya bona le kwagatšo ya bona ya mantšu. E ba ruta go nagana le go diriša tshedimošo ge ba theeditše mola ba dutše ba tšweletša dikgopolo tša bona ka noši. Thutong ye go na le dibaka tša go anega goba go bala dikanegelo gomme o kgothaletšwa go diriša tše dingwe tša didirišwa tša gago ka noši neng le neng ge o nagana gore go a swanela. Go balela barutwana dikanegelo gomme ka morago wa ba botšiša dipotšišo mabapi le seo ba sa tšwago go se kwa go thuša go hlahloba bokgoni bja go kwešiša. Gape go matlafatša bokgoni bja go dula o sa šikinyege le go lebiša kgopolo lentšung leo le bolelwago.

Mešomo ya go bolela e a gatelelwa thutong ye. Di dumelela barutwana go nyakišiša le go bontšha dikgopolo, dipono le dikgopolo ka boitshepo le ka go tia. Di ba abela dibaka tša go nagana, go hlahloba, go lokiša le go ahlaahla ditaba ka tsela e nago le tlaaloganyo le go hlompha dipono tša batho ba bangwe ka ntle le go dumelelana le tšona. Mešomo e swanetše go šomišwa go thuša barutwana go hlabolla polelo ye kopana, go kaonafatša kwano le go ba le kwešišo, go itlwaetša go beela ba bangwe ka thoko le go rerišana le ba bangwe, ka go realo ba hlabolla mabokgoni ao a ba kgontšhago go šoma ka katlego ka morago lefaseng la mošomo. Dikarata tša go ngwalela le dikarata tša krafeme di ka dirišwa e le didirišwa tša go thoma mešomo ye bonolo ya go bolela.

Go bala ke sedirišwa sa bohlokwa sa go ithuta le tsela yeo ka yona go ka fihlelelwago le bala mabollo ya bophelo ka moka. Mmadi yo a nago le bokgoni a ka kgona go hwetša tshedimošwana e bala gape, a e lokiša le go naganišiša ka yona ka gobane e gatišitšwe. Go bohlokwa gore o kgontšhe barutwana go rata go bala. Go diriša moela wa medumo thutong go thuša go godiša bokgoni bja go bala.

Go tlaletša bokgoning bja go bala ke bokgoni bjo bohlokwa bja go kwešiša. Bja ka mothuši, o swanetše go hlahla barutwana go hwetša seo se bolelwago go tšwa tmaneng tša kgontšhe go tšwela pele go tloga go kwešišeng dipotšišo tša mohuta wa mantšu go ya tšwela tšeng kwešišo ya go tselela ka dipotšišo tša tshekaseko, tša tekolo le tša go hlama le ka go akaretša le go kopanya didirišwa.

Mešomo ya go ngwala e fiwa go thuša barutwana go bolela tšona ka dikgopolo ka go anega, go hlama, go ngangišana le go hlaloša, gammogo le kopano bega, go akaretša le go anega gape ditiragalo goba maitemogelo. Go na le bokgoni bjo bogolo bjo go ngwala bjo bo ka tšweletšwago. Bokgoni bja go ngwala dintlha, lelokelelo, ditaelo le go ngwala mo ngwalo a segwera goba a semmušo a mehuta e fapafapanego le bjona ke bja bohlokwa. Bokgoni bjo bjalo bo a godišwa le go phatlalatšwa *Thutong ya Step In English*. Di matlafatšwa ka go diriša polelo le popopolelo ka go diriša madiri, maina, mahlaodi, makopanyi le tše dingwe go kaonafatša polelo le akaretšo. Bjalo ka morutiši o swanetše go ikwa o lokologile go oketša ka mohuta wa go ngwala woo o naganago gore o nyaka go gatelelwa ka nako ye itšego bakeng sa go swanela dinyakana tša phapoši ya gago. Ditšhate tša mongwalo di ka dirišwa e le sedirišwa sa go thuša barutwana go itlwaetša go bopa ditlhaka ka mo go nepagetšego.

Methopo ya thlabollo ya polelo

Mananeo a go ithuta a **PHOLEKE** a bolela gore mabokgoni ao a latelago a swanetše go hlabollwa go go rutwa boledi Leleme la Gae le Lelemetlaleletšo la Seisimane: go theeletša le go bolela, go bala le medumo, go tšwela mongwalo le gore go swanetše go ba le bonnyane bja direrwa tše hlano tšeo di dirišwa go mphatong.

Mohlwalelo o akaretša mabokgoni a le direrwa tše hlano lenaneong la tšona ka go diriša dikarolo tše di latelago tše di tshelago:

Dipadišo tša Motheo: Dipadišo tša Motheo di akaretša medumo ka moka ya mantšu ya mphato gomme di fa mešomo le mešongwana yeo e agago tlotlontšu le go fa dibaka tša go itlwaetša go ngwala le go bolela. Dipadišo tša Motheo di ka balwa, di latelana go akaretša mantšu ao a dumelelanago le ditlhaka le medumo yeo e sepedišanago le tšona tšeo di rutwago. Go na le Padišo e tee ya Motheo ka mphatong, yeo e akaretšago dikanegele le ditlabakelo tša kotara ye nngwe le ye nngwe.

- Mabokgoni a go kwešiša a bjalo ka go bona, go nagana, go hlahloba le go dira dikgokagano, bjalobjalo.

Fonime / dika tša mongwalo: Fonime / dika tša mongwalo ke thušo ya go ruta ya ponagalo yeo e šomišwago ka go Sehlopha sa Motheo go thuša barutwana go kwešiša kamano magareng ga medumo (phonemes) le dipontšho tša bona tša go ngwalwa (graphemes). Sehlopha sa se na le mokgobo wa go phuthwa wo o bontšhago sehlopha sa medumo le di-grapheme tša yona ka tsela e kgahlišago. Ka mohlala, e ka bontšha tlhaka ya “b” yeo e nago le modumo wa /b/ le seswantšho sa selo se sengwe seo se thomago ka modumo woo, go swana le “bat”. Se se thuša barutwana go dira dikgokagano magareng ga polelo yeo e bolelwago le yeo e ngwadilwego gomme se thuša go hlabolla go bala le go ngwala. Seroto se tšemetše go bontšhwa gabotse ka phapošing ya go ithuta bakeng sa go dirišwa ga sona ga bonolo le go tšhama sona gantši. Gape go na le dikarata tše 25 ka kotara le dikarata tše 100 ka mphatong go thuša ka medumo.

Diphoustara: diphoustara ke thušo ye holago go barutiši. Go na le diphousetara tše 8 tše mphato wo mongwe le wo mongwe tšeo di ka dirišwago:

- bjalo ka mothopo wa go theeletša le go bolela go thekga go ithuta le go ruta
- bakeng sa poledišano ya sehlopha ya ditaba tše di fapafapanego
- go hlaola le go ahlaahla batho, diphoofolo le dilo
- bakeng sa poledišano ya sehlopha ya maemo a itšego
- go bolelela pele seo se tlogo go direga ka morago.

Ditšhate tša mongwalo: Ditšhate tša mongwalo ke di dirišwa tše di bonwago tšeo di hlametšwego go thekga tlhabollo ya mabokgoni a go ngwala go barutwana. Di fa tšhupetšo ye kwagalago le ye rulagantšwego bakeng sa go bopa ditlhaka tše dipalo le tše dinyenyane le dipalo ka mo go nepagetšego. Sehlopha sa se na le ditšhate tše 4 tša mongwalo tšeo di sa sepedišanego le leleme le le itšego ka mphato.

Dikarata tša go Ngwalela: Sehlopha sa se na le dikarata tše 200, gomme ke tša go thuša barutiši go:

- tšweletša mantšu a mafsa
- Bontšha ka moo lentšu le bofwaga ka gona
- Tšweletša poledišano ya mekgwa tše difsa
- Bapala dipapadi tše go gona ka dikarata tše fetago e tee.

Methodo ye mekgwe: Dipuku tša Mošomo tša DBE Rainbow di ka kopanywa gabotse le dikarolo ka moka tšeo di tšhama go kaonafatša go ithuta. Ka mohlala, morutiši a ka diriša dipuku tša mošomo tša Rainbow le mošomo wa go latela morago ga go bala padišo go matlafatša tlotlontšu le dikgopolo tše bohlokwaga ka go kopanya dikarolo tše dingwe le mešomoro ya Pukwana ya go Ithuta ya Rainbow, barutiši ba ka tšhama bitemogelo bja go ithuta bjo bo akaretšago le bjo bo kgahlišago bjo bo kgotsofatšago mekgwa e fapafapanego ya go ithuta le go godiša kwešišo ye tšeneletšego ya mabokgoni a polelo.

Go tseba ditlhaka le dipalo

Go lekola bokgoni bja barutwana bja go lemoga ditlhaka, dipalo le motswako, thoma ka mešomo ye bonolo bjalo ka go tsoma ditlhaka goba dipalo. Ka mohlala, barutwana ba ka kgona go **hwetša ditlhaka le dipalo** tšeo di utilwego seswantšhong goba modirong wa bokgabo. Mararane a go nyaka mantšu ao a akaretšago diswantšho le ona a ka thuša. Ge barutwana ba thoma go ikholofela go lemoga ditlhaka le dipalo, oketša go raragana ga mešomo go swana le go hlaola le go phošolla dipošo tša dikapolelo goba

mantšu ao a phošagetšego mopeleto. Papadi ya “I Spy” e ka fetolelwa le go barutwana ba bagolo, moo ba peletago lentšu ka moka gomme ba fa tlhalošo goba ba le diriša polelong.

Mešongwana ya medumo

Mešomo ya tša medumo e thuša barutwana go kwešiša tswalano magareng ga ditlhaka le medumo. Itlwaetše go bolela ditlhaka le mantšu o diriša didi tše di thabišago tše bjalo ka ditlhaka tše di kgaotšwego, dikarata tša go ngwalela le diphofofara. Mešongwana ya medumo e ka dirwa ka o tee ka o tee, ka bobedi goba ka dihlopha, go dira gomme barutwana ba dule ba swaregile ka go ithuta mo go fapafapanego, papadi ya thuto.

Medumo ka dihlopha tša bone

Mošomo wo o eteletšwego pele ke dithaka o akaretša dihlopha tša barutwana ba bararo goba ba bane. Sehlopha se sengwe le se sengwe se na le dikarata tšeo di nago le mantšu. Yo mongwe wa barutwana o swara karata, gomme yo mongwe o bolela dithaka tša lentšu leo ka go hlaboša. Ke moka maloko a mangwe a sehlopha a ngwala lentšu leo dipukung tša wona tša mošomo. Se se kgothaletša bobedi go bala le go ngwala mola o šoma ka tirišano.

Go Hlakahlakanya Dithaka

Mošomong wo wa go hlahlwa ke morutišiši go dithaka, barutwana ba diriša dithaka tše di ripilwego goba dibopego go bopa medumo ye itšego ka hlala, go tšweletša modumo wa “oo,” barutwana ba kopanya dithaka tše bjalo ka ‘o’ tše pedi ‘u’ goba ‘e’. Ka morago ga go bopa modumo, di ka peleta mantšu a bjalo ka “sedirišwa”, “letamo”, “boko tano” “lerato” di diriša modumo o swanago. Bakeng sa go dira dilo ka tsela ya go hlama, barutwana ba kopanya seboho se ba se ngwadilego, ba kopanya medumo le bokgabo.

Mehuta ya mešomo ya go bala

Mešomo ya go bala e akaretša maano a mahlano:

1. Go lemoga kgatišo ya tikologo: kgothaletša barutwana go lemoga kgatišo yeo e ba dikologilego. Grapheme frieze le diphoustara di swanetše go bontšhwa gomme barutwana ba swanetše go hlohleletšwa go lemoga kgatišo yeo e ba dikologilego ka tikologong ya bona ya ka gae mohlala dipapatšo, diphoustara le dimakasine.
2. Go bala mo go abelanwago e swanetše go ba mošomo wa sehlopha ka moka ka go diriša Kgoboketšo ya Dingwalwa le Dipuku tše Dikgolo gotee le ditlabakelo le ge e le dife tše dingwe tše di swanetšego tše di tšwago go morutiši. Latela ditaelo tšeo di lego ka go Dipuku tše Dikgolo go kgothaletša barutwana go tšea karolo ka dikanegelong le go araba dipotšišo tša go kwešiša dikanegelo. Go araba dipotšišo tša go kwešiša go ka dirišwa e le karolo ya tlhahlobogee e sešoga semmušo. Go na le mehola e mentši ya go bala mmogo. Tše di latelago ke tše boletšwa ka kudu:
 - Barutwana ba kopana le polelo yeo e dirišwago ka dipukung. Se se bohlokwaga ke go ithuta Lelemetlaleletšo la Pele ka ge barutwana ba swanetše go kwa Seisimane se sešišwa ka mokgwa wa tlhago gore ba kgone go hlabolla bokgoni bja bona bja go se dirišwa.
 - Go bala mmogo go godiša mabokgoni a barutwana a go bolelela Seisimane le tlotlontšu ya bona.
 - Ka go balelwa dikanegelo, barutwana ba godiša tsebo ya bona ya lelele go dipuku le dikanegelo di šomago ka gona. Ka mohlala, ba ithuta gore dipuku ka gona di tšela le dihlogo, ka mehla di balwa go tloga letlakaleng la ka go le letshadi pele, le go tloga go tšela go ya tlase letlakaleng le lengwe le le lengwe.
 - Ge o balela barutwana ba gago, o ba bontšha ka moo ba ka balago gabotse ka gona. Ka mohlala, o bontšha ka moo o ka balago ka gona ka go ntšha sa mafahleng le nako ya go khutša.

Puku ye e swanago ya go Bala Mmogo gobalela se se swanetšego go dirišwa le barutwana ka makga a mabedi e le gore ba itlwaetše tema.

Karolo ya 1

Seboka sa 1

- Tsebiša barutwana moka. Duma leleme la gae, ge eba go nyakega.
- Bolela ka leina la gae le seswantšho sa ka ntle ga puku.
- Balela barutwana kanegelo. Ge e ba go nyakega, fetolela ka leleme la bona la gae ka morago ga gore o bale Seisimane.
- Ge o dutše o bala ka morago ga go bala kanegelo, botšiša dipotšišo tšeo di kgothaletšago barutwana go tšea karolo kanegelong le go e kgokaganya le maphelo a bona. Ka mohlala: Zinzi o ya mabenkeleng le mmagwe le tatagwe. Na o ya mabenkeleng? Ke mang yo a yago mabenkeleng le wena mabomong a ngwaga, go ka nyakega gore o botšiše dipotšišo tše ka leleme la gae la barutwana gomme le bona o ba dumelele go araba ka leleme la gae. Dumelela se eupša o tšwele pele o ba kgothaletša go diriša Seisimane gomme o diriše Seisimane ka mo go oketšegilego ge ngwaga o dutše o tšwela pele.

Karolo ya 2

- Bala kanegelo gape o diriša Seisimane feela
- Ge o dutše o dira se, hlahloba kwešišo ya barutwana ka go botšiša dipotšišo tše bonolo ka leleme la gabo bona. Ka mohlala: “O be a ipihlile kae?”

- Lebiša šedi ya barutwana mantšung a itšego ka gare ga sengwalwa, kudukudu ge e le gore ke mantšu ao a tšwelelago ka go Padišo ye latelago yeo barutwana ba tlogo go ithuta go e bala.
- Ge go kgonega, kgothaletša barutwana go bala dikarolo tša kanegelo le wena. Ditemana tše di boeletšwago di a thuša tabeng ye. Ka mohlala, “Ke tla goga moya, ke tla buša moya gomme ke tla phuhlamiša ntlo ya gago” go Dikolobe tše Tharo tše Nnyane.

3. Go bala ka sehlopha sa go hlahlwa ke modiro wa sehlopha se senyenyane moo morutiši a šomago le sehlopha se senyenyane seo se theeletšago go balela godimo ga sona. Go bala mo go hlahlwago ke sehlopha go swanetše go ba boemong bja tlase go feta seo se dirišwago go baleng ka go Arogana. Dipadišo tša Tekanyetšo di ka dirišwa bakeng sa se, ge ba dutše ba swanetše go ka mantšu le medumo yeo e swanetšego go rutwa sehleleng se sengwe le se sengwe. Go lokišetša katlego ya go bala ga Sehlopha seo se hlahlwago

- Aroganya barutwana ka dihlopha mathomong a sehla. (Go hwetša tšhomošo e o tšegilego mabapi le go aroganya barutwana ka dihlopha tša go bala bona letlakala la 20)
- Dula le barutwana bao ba lego sehlopheng seo se go dikologilego tafoleng goba o ba bee lebatong ka go dikologa godimo ga mmete goba mesamelo.
- Kgonthiša gore morutwana yo mongwe le yo mongwe o nako le Padišo goba go na le Padišo magareng ga barutwana ba babedi.
- Dula setulong se se lego ka tlase e le gore o be kgauswi le go ba ithutago.
- Efa barutwana nako ya go botšiša le go araba di botšišo mabapi le kanegelo.
- Go bala mo go hlahlwago ke sehlopha go swanetše go dirwa letšatši le lengwe le le lengwe gomme seboka se sengwe le se sengwe sa go bala se mahano ke sehlopha se swanetše go tšea metsotso ye 15. O swanetše go šoma le sehlopha se fapanego letšatši le lengwe le le lengwe.
- Dihlopha tšeo di sa balego le wena di dirwa go bala ka Bobedi goba ka noši, goba mešomo ya go bala ka morago ga go bala e bjalo ka go bala matlakala a mošomo go tšwa dipukung tša mošomo tša DBE Rainbow. Morutiši a ka dirišwa pele ga nako gomme a dira phetho ya gore ke modiro ofe wo a tlogo go o diriša go tšwa dipukung tša mošomo tša DBE gomme a di lokišetša pele ga ge phapoši ya gagwe ya GCR e thomile.

4. Go bala ka dihlopha: barutwana ba ka šoma mmogo ba diriša Dipadišo tša Tekanyetšo tšeo di dirišwago sehlopheng sa bona sa go bala seo se hlahlwago le go diriša dikarata tša go bala. Go itokišetša go bala ka Dihlopha

- Mathomo go Kotara ya 1, hlalošetša barutwana seo o nyakago gore ba se dire nakong ya mananeo go bala ka bobedi. Go ka nyakega gore o boeletše se ka makga a mmalwa go fihlela barutwana ba tlwaelane le seo se letetšwego go bona nakong ya mananeo a go bala ka dihlopha.
- Botšišo ya nako, bea barutwana ka dihlopha tše pedi eupša ka dinako tše dingwe dumelela barutwana go ikgethela balekane ba bona.
- Balekane bao ba nago le bokgoni bjo bo fapafapanego ba šoma gabotse ka gobane babadi ba maatla ba ka thuša babadi ba fokolago. Bobedi bjo bo nago le bokgoni bjo bo swanago le bjona bo šoma gabotse bakeng sa babadi ba maatla ka gobane ba ka thušana.
- O se ke wa kopanya babadi ba babedi bao ba fokolago gotee.
- Kgonthiša gore barutwana ba dutše ba bapelane ge ba bala. Ba ka abelana puku, goba bobedi bja bona ba na le khopi ya puku ye swanago.

5. **Go bala ka noši:** barutwana ba ka diriša Dipadišo tša Tekanyetšo le didirišwa tše dingwe tša go bala bakeng sa go ipshina ga bona.

Go itokišeletša go bala ka katlego ka noši

- Hlama lefelo le le kgethegilego ka phapošing ya gago ya go ithuta moo barutwana ba ka ipshinago ka go bala dipuku ba nnoši.
- Kgonthiša gore o na le dipuku tša dikanegelo le dipuku tša tshedimošo tšeo di ipiletšago go barutwana gore ba di kgethe.
- Bea dipuku moo barutwana ba ka di fihlelelago gabonolo dišelefong tša fase goba ka mapokising.
- Hlohleletša barutwana go bala ge ba feditše mošomo wa bona wa ka phapošing.

Thekgo yeo e katološitšwego

O ka hwetša dikgopolo tše dintši bakeng sa maleme, mopeleto, go ngwala le mešomo ya medumo Inthaneteng goba barutišing ba bangwe. Bao ba šomago mafelong a swanago ba ka ipshinago ya gore ke methopo efe yeo e šomago kudu le ditlhohlo le ge e le dife tše di tlwaetšegile tšeo barutwana ba ka lebanago le tšona. Go diriša mediro ye ya go kgahlša le ya go boledišwa goba thuša go aga motheo o tiilego wa go tseba go bala le go ngwala go barutwana ba nnoši.

Mešomo ya go hlaola

Mešomo ya go fapantšha e fa thekgo go barutwana bao ba ipshinago thušo le mošomo o oketšegilego go barutwana bao ba kgonago kudu. Gape go na le mešomo yeo e filwego ka dipukung tša mošomo tša DBE ka bobedi Leleme la Gae le Lelemetlaleletšo mo matong ka moka.

Mošomo wa go lokiša

Mošomo wa go lokiša bakeng sa Leleme la Gae le Lelemetlaleletšo la Seisimane mo Sehlopheng sa Motheo e swanetše go ba wo o goketšago, wa boledišwana le go ba wo o hlametšwego go rarolla mafelo a itšego moo barutwana ba ka ipshinago katana. Tše ke tše dingwe tša ditšhišinyo:

- Medumo le go lemoga mantšu: Diriša dikarata tša go ngwalela, diphoustara le diswantšho tšeo di nago le mantšu ao a tlwaetšegile go lebelegwa ya dipolelo. Hlama leboto la mantšu ka phapošing ya go ithuta moo barutwana ba ipiletšago mantšu a mafsa ao ba a ithutago.
- Dipapadi tša medumo: Bapadi dipapadi tšeo di lebišago tlhokomelo go medumo ya ditlhaka, tše bjalo ka “I Spy” tšeo di nago le medumo goba dipapadi tša mantšu ao a nago le morethetho.
- Go aga tlotlontšu: Diriša dikuntšu tše bonolo tša diswantšho tše di nago le diswantšho le maswao. Kgothaletša barutwana go itirela mantšu a bona ka go a thala le go a swaya.
- Go anega dikanegelo le go di boeletša: Diriša Dipuku tše Dikgolo go bala dikanegelo ka go hlaboša gomme o dire gore barutwana ba di boeletše ka mantšu a bona. Se se thuša go kwešišeng le go diriša tlotlontšu.
- Kwešišo go bala: diriša mananeo a go bala ao a hlahlwago go šoma ka dihlopheng tše dingenyane le go bala dipadišo tšeo di lekotšwego gotee. Botšiša dipotšišo mabapi le temana go kgonthišetša kwešišo le go kgothaletša poledišano.
- Thulaganyo ya kanegelo: efa diswantšho goba mafoko go tšwa kanegelong gomme o dire gore barutwana ba di beakanye ka tatelano e nepagetšego go tliša kwešišo.
- Bokgoni bja go ngwala: Efa batho bao ba ithutago go ngwala mafoko dilo tšeo ba ka di dirišago go thoma mafoko. Ka mohlala, “Ke bona ___” goba “Phoofolo yeo ke e ratago kudu ke ___”.
- Bontšha le go anega: Eba le dinako tša ka mehla tša go bontšha le go anega moo barutwana ba ka tlišago dilo le go di hlaloša. Mokgwa wo o thuša motheo gore a be le tlotlontšu le go bopa mafoko.

- Go bapala karolo: Akaretša barutwana mešomong ya go bapala karolo moo ba ka itlwaetšago go bolela le go theeletša maemong a fapafapanego.
- Dipapadi tša go peleta: Diriša dipapadi tše bjalo ka “Hangman” goba “Spelling Bee” go dira gore go itlwaetša go peleta e be mo go thabišago. Akaretša mantšu ao ba sa tšwago go ithuta ona.
- Go itlwaetša go bopa ditlhaka: Efa matlakala a go itlwaetša bakeng sa barutwana gore ba latele le go ngwala ditlhaka le mantšu a bonolo bakeng sa go kaonefatša mabokgoni a bona a mongwalo wa seatla.
- Mediro ya go theetša: Bapalang dipapadi tša go theeletša moo barutwana ba latelago ditaelo tša molomo goba ba theeletšago dikanegelo tše kopana gomme ba araba dipotšišo ka tšona.
- Dipapadi tša go laola: Diriša dipapadi tšeo di akaretšago go latela ditaelo, tše bjalo ka “Simon o re,” go kaonefatša mabokgoni a go theeletša le go kwešiša.
- Dikarolo tša go bala ka noši: rulaganyetša dikarolo tša go bala ka noši tšeo di akaretšago lebiša tlhokomelo go ditlhohele tše itšego tšeo morutwana a ka bago le tšona.
- Matlakala a mošomo: Hlama matlakala a mošomo a motho ka o tee ka go tšea go lebišitšwego go mafelo ao morutwana a nyakago go itlwaetša ka mo go oketšegilego.
- Di-App le Dipapadi tša Thuto: Diriša di-app le dipapadi tša thuto tšeo di akaretšago mengwaga ya bana tšeo di lebišago tlhokomelo go mabokgoni a go bolela Seibane.

Mediro ya go katološa

Mošomo wa katološo wa Leleme la Gae le Lelemetlaleletšo le tšebisimane mo Sehlopheng sa Motheo o swanetše go ikemišetša go godiša kwešišo ya barutwana le go katološa mabokgoni a bona mola ka go le lengwe go swarwa ga mešomo go lebišitšwe le go tšea maleba go mengwaga ya bona. Tše ke tše dingwe tša dikgopolo tša mediro ya go katološa:

- Dihlophantšu: Tšweletša dihlophantšu (monlala, -at, -an) gomme o dire gore barutwana ba tšweletše le go ngwala mantšu a mafsa ka gare ga sehlōphantšu se sengwe le se sengwe.
- Diphazele tša go peleta: Hlama diphazele tša go raraganya mantšu goba tša go nyakišiša mantšu tšeo di lebišago tlhokomelo mekwaleni ya raraganego ya go peleta goba tlotlontšu.
- Mananeo a tlotlontšu ya dihlogo: Tšweletša tlotlontšu ya dihlogo yeo e tswalanago le dihlogo tšeo di kgahlišago (mohlale, diphefelo, dijo, dihla). Dira gore barutwana ba diriše mantšu a mafokong goba dikanegelong tše kopana.
- Dipuku tša tlotlontšu: Kgothaleletša barutwana go boloka puku ya tlotlontšu moo ba ngwalago mantšu a mafsa, se se bolelago le go a diriša mafokong.
- Go hlahloba baanegwa le morero: Ka morago ga go bala kanegelo, ahlaahlang baanegwa ba bagolo le dikgopela barutwana go hlaloša baanegwa, dika tša bona le tatelano ya ditiragalo.
- Dikanegelo tša di nago le diswantšho: Kopanya go ngwala le go thala ka go dira gore barutwana ba tšweletše dikanegelo tše di nago le diswantšho. Se se ba thuša go rulaganya le go beakanya dikgopolo tša bona pele ba ngwala.
- Mešomo: Bala dikanegelo tše ditelele le tše di raraganego goba ditemana ka go hlaboša. Botšiša dipotšišo tšeo di nyakago dikarabo tše di tšeneletšego e le gore o kgone go bona gore o kwešiša seo a se bolelago.
- Go hlama puku ya ka phapošing: Dira gore barutwana ba šome gotee go ngwala le go swantšha puku ya ka phapošing. Morutwana yo mongwe le yo mongwe a ka tsenya mantšu a sego kae a bonolo, gomme puku e ka phuthwa gomme ya abelwa ba bangwe.
- Mananeo a go ruta: Diriša didirišwa tša go ruta le mananeo ao a fago dipapadi tše di kaonaZfaditšwego tša polelo le mešomo. Didirišwa tše dintši di fa ditsela tša go ithuta tšeo di rulagantšwego go ya ka tšwelopele ya morutwana.

Ditlhahlobo tše di Akgofilego tša Barutwana ba ba sa Kgonego go Ithuta

Ge barutwana ba dutše ba tšwela pele go ya go Mephato ya R-3, ke mo go tlwaelegilego go lemoga mehuta e mentši ya bokgoni le mekgwa ya go ithuta ka phapošing ya borutelo. Gaešita le ge barutwana ba bantši ba hlabolla mabokgoni a bona ka tekanyo e sa swanego, ba bangwe ba ka bontšha dika tša go ithuta goba bogole bja mmele bjo bo ka amago tšwelopele ya bona ya tša thuto. Go lemoga mathata a ka pela go bohlokwa, ka ge go tsena ditaba gare ka nako go ka fa barutwana thekgo yeo ba e nyakago gore ba atlege.

Leeto la Leah

Leah e be e le morutwana wa Mphato wa 2 yo bohlale le yo a nago le monaganano wa gagwe go tšhama go a bego a rata go tseba dilo le go kgona go hlama dilo. O be a rata go thala le go aga ka matla tša gagwe, gantši a fetša diiri tše dintši a nagana ka mediro ya gagwe ya bokgabo go sa tšwe bokgoni bja gagwe bjo bo lego molaleng, Leah o be a thatafalelwa ke dilo tše dintši tšolelo go ile a hwetša go le thata go lebiša kgopolo nakong ya dithuto, kudukudu ge phapoši ya go ithuta goba le lešata goba e swaregile. Gantši o be a ikwa a imelwa ke diphetogo tša ka mehla, go tšhama go ba le morutiši yo a emago yo mongwe legato goba thulaganyo e mpsha ya madulo, gomme o be a thoma go tshwenyega ge a be a kgopelwa go tšea karolo mešomong ya sehlopha.

Morutiši wa gagwe o ile a lemoga gore Leah o be a rata go šoma nnoši le gore ka sewelo o be a bapala le bao a tsenago le bona ka phapošing nakong ya go ikhutsa. Ge go be go tliwa tabeng ya go latela ditaello tša molomo, ka dinako tše dingwe o be a tsenala a gakanegile goba a ferekane, gaešita le ge ditaello di be di boeletšwa. Gaešita le ge a hlophena le bokgoni mešomong ya go hlama dilo, Leah o be a ena le bothata bja go bolela dikgopolo tše gagwe nakong ya dipoledišano tša ka phapošeng gomme gantši o be a phema go lebelela barutiši ba gagwe ka mahlo, e lego seo se bego se dira gore go be thata go boledišana le yena.

Ge ngwaga wa sekolo o dutše tšwela pele, mohlokomedi wa Leah le morutiši wa gagwe ba ile ba thoma go tshwenyega ka morutiši wa gagwe. Gaešita le ge a be a dira gabotse dithutong tša gagwe tša thuto tše bjalo ka tša bohloko, thatafalelwa ga gagwe ke go boledišana le ba bangwe, go dirišana le ba bangwe le go lebeletšana le go imelwa maikutlong go be go bonagala kudu. Mohlokomedi wa gagwe o ile a ipotšha lebaka go ka lona Leah a bego a thatafalelwa ke go lebana le dilo tšeo di bego di bonagala di lebeletšana go bana ba bangwe ba mengwageng ya gagwe.

Ka morutiši wa gagwe o dikgobano tše mmalwa le barutiši ba gagwe, Leah o ile a romelwa go yo hlahlobja. E bile nakong ya tšhama dišo ye moo Leah le lapa la gabo ba ilego ba lemoga gore o na le Autism Spectrum Disorder (ASD). Ka mengwaga ye mentši, Leah o be a lebeletšane le mathata ao a tswalanago le go ba šedi ga gagwe maikutlong, poledišana le go dirišana le ba bangwe a sa tsebe lebaka.

Ka kwešišo ye e mpsha, morutiši wa Leah le mohlokomedi wa gagwe ba ile ba šoma gotee go mo direla tikologo ye thekgago kudu. Ka phapošing, morutiši wa gagwe o ile a diriša mananeo ao a bonwago bakeng sa go mo thuša go lebeletšana le diphetogo tša tlwaelo gomme a mo fa lefelo le le homotšego leo a bego a ka ya go lona ge a ikwa a imelwa. Le gona Leah o ile a fiwa nako ye oketšegilego ya go kwešiša ditaello tša molomo gomme o ile a dumelwa go šoma ka dihlopha tše dinyenyane goba a šoma a nnoši ge go be go nyakega.

Go kwešiša autism ya gagwe ga se gwa thuša Leah feela eupša gape go ile gwa matlafatša morutiši wa gagwe gore a mo fe thušo ka tsela yeo e bego e tla bontšha bokgoni bja gagwe. Ge nako e dutše e eya, Leah o ile a thoma go ikholofela kudu ka phapošeng. O ile a ithuta mekgwa ya go lebeletšana ka katlego le ditlhohlo tša maikutlo gomme a thoma go ikwa a iketlile kudu maamong a batho. Ka thekgo ye swanetšego, Leah o ile a kgona go atlega, a hlatsela gore go hlahlobja ga bolwetši ga se lepheko la go atlega, eupša ke senotlelo sa go bula didirišwa tše di swanetšego bakeng sa kgolo.

Kanegelo ye e gatelela bohlokwa bja go lemoga maswao a autism ka pela le mathata a mangwe a go ithuta goba bogole, go dumelela ditsenogare tše di nepagetšego tšeo di ka thušago barutwana ba go swana le Leah go fenyana ditlhohlo le go fihlelela bokgoni bja bona ka botlalo.

Tafola ya 2, 3 le 4 e na le lenaneo le le feletšego la **malwetši a go ithuta, malwetši a tshedimošo ya megalatšhika le bogole bja mmele** bjo bo ka amago barutwana dithutong.

Tafola ya 2: Mathata a go Ithuta

Go se šetše	Tlhalošo
Dislekšia	Bothata bja go ithuta bjo bo amago go bala, go peleta le go tseba mantšu.
Diskrafia	Bothata bjo bo amago go ngwala, akaretša mongwalo wa seatla, mopeleto le go rulaganya dikgopolo pampiring.
Diskhalikhulia	Bothata bja go ithuta bjo bo amago go fa mabaka ka dipalo le go kwešiša dipalo.
Mathata a go kgona go Kwa (APD)	Go thekafelwa go diriša tshedimošo ya go kwa, kudukudu mafelong a nago tšeo.
Mathata a go Kgona go Bona	Bothata bjo bjoko bo nago le bothata bja go hlaloša tshedimošo yeo e tšeo tšeo, e lego seo se amago go bala le go ngwala.
Bothata bja go ithuta ka go se Bolele (NVLD)	E nlaolwa ke bothata bja go hlatholla ditšhupetšo tšeo e sego tša polelo tše bjalo ka ponagalo ya sefahlego goba polelo ya mmele gomme gantši e sepedišana le ditlhohlo tša dipalo le bokgoni bja go sepela.
Mathata a go thegelelego go Ithuta (SLD)	Sehlopha se se nabilego seo se akaretšago mathata a go bala (dyslexia), go ngwala (dysgraphia) le dipalo (dyscalculia).

Tafola ya 3: Malwetši a go Gola ga Malwetši a methapo ya ditšhika

Go se šetše	Tlhalošo
Bothata bja Autism Spectrum (ASD)	Bothata bja go gola ga bjoko bjo bo amago poledišano, go dirišana le ba bangwe le boitshwaro. E ka ama tikologo ya go ithuta, kudukudu mabapi le ditšhupetšo tša leago le poledišano.
Bothata bja go Hloka Tlhokomelo le go ba le Mafolofolo mo go Fetišago (ADHD)	Bothata bjo bo hlaolwago ke go thatafalelwa ke go lebiša kgopolo le go laola dikganyogo le go dula o rulagantšwe.
Bothata bja Thulaganyo ya Tlhabollo (DCD) (Dyspraxia)	Bothata bjo bo amago tirišano ya mmele, e lego se se diriša go be thata go barutwana go dira mediro yeo e nyakadima mabapi le mabotse a mmele, go swana le go ngwala.
Mathata a go Bolela le a Polelo	Mathata a a ama bokgoni bja motho bja go bontšha. Di akaretša bothata bja polelo ya go bontšha maikutlo (go thatafalelwa ke go bolela dikgopolo) le bothata bja polelo ya go amogela go thatafalelwa ke go kwešiša polelo e bolelwago goba e ngwadilwego.

Tafola ya 5: Bogolofadi

Bogolofadi	Tlhalošo
Go hwa lehlakore ga bjoko	Sehlopho sa malwetši ao a amago mosepelo, go tia ga mešifa le thulaganyo, go tšhika le go mathateng a go se kgone go dira dilo gabotse, go se kgone go tšhika go se kgone go bolela.
Bolwetši bja mešifa	Bolwetši bja leabela bjo bo bakago bofokodi bjo bo tšwelago pele bja mešifa, bjo bo ka amago go kgona go sepela le go dira mediro ya mmele ka phapošing.
Bolwetši bja mokokotlo	Phošo ya go belegwa moo mokokotlo o sa bopegego gabotse, yeo gantši e lebišago mathateng a go sepela gomme mabakeng a mangwe, mathata a go tseba dilo.
Bolwetši bja go wa	Bolwetši bja bjoko bjo bo bakago go thothomela mo go boeletšegago, mo go ka šitišago go lebiša kgopolo le go ithuta.
Go se kwe gabotse	Go se kwe gabotse ka karolo goba ka botlalo go ka ama bokgoni bja morutwana bja go kwa tshedimošo yeo e bolelwago ka phapošing.
Go se bone gabotse	Go thatafalelwa ke go bona, e lego seo se ka amago go bala, go ngwala le go tšea karolo mešomong ya go ithuta yeo e theilwego ponong.

Go se kgone go sepela	Maemo ao a amago mosepelo, a bjalo ka go lahlegelwa ke setho sa mmele, go gobala goba maemo a bjalo ka mororomelo, ao a ka dirago gore mediro ya mmele goba mešomo ye mengwe ya ka phapošing e be tlhohlo.
Bolwetši bjo bo sa folego	Maemo a bjalo ka bolwetši bja go palelwa ke go hema a ka lebiša go se be gona ka mehla goba a nyaka gore go dirwe diphetogo go kgonthišetša gore barutwana ba ka tšea karolo ka botlalo mešomong ya ka phapošing.

Mananeo a go hlahloba ao a lego ka morago ga puku ye ya Tlhahlamorutiši ke didirišwa go thuša go lemoga mathata ao a ka bago gona a go ithuta go barutwana. Di fa ditsetse tše di šorogo tša go lekola go tšea karolo ka phapošing ya borutelo le go hlaola maswao ao a ka bontšha go nyakega ga tekolo e oketšegilego ya tša mošomo. **Mananeo a ga se a go hlahloba gomme o swanela go dirišwa go swaya morutwana.**

Di diriše bjalo ka tlhahlo ya go ela hloko gomme o boledišane le barutwana go tšahlokamedi ka kelohloko. Tlhahlo ye e thekga go hlolela ga tikologo yeo e akaretšitšwe go thekgago moo morutwana yo mongwe le yo mongwe a ka atlegago.

Mokgwa wa go ruta

Kgopolo ya go fapafapana ke mokgwa wa go ruta go lebišago tlhokomelo tseleng yeo barutwana ba lemogago le go kwešiša dibopego tše bohlokwa tša kgopolo ka go ba le diphapano go seo se rutwago. Kgopolo ya motheo ke gore barutwana ba kwešiša kgopolo ka mo go tseneletšego kudu ge ba lebeletšane le mehlala e mentši le yeo e sego mehlala e nnye e gatelelago diphapano le go swana ka gare ga taba e itšego.

Kgopolo ya motheo ya **Thuto ya Fapano** e gore barutwana ba ithuta gakaone ge ba bona diphapano le go swana go seo se rutwago kwešišinye gore barutwana ba ka se kgone go kwešiša selo ka mo go feletšego ka ntle le ge ba se bona ka ditsetse tše di fapanego goba maemong ao a fapanego. Ka go bontšha seo thuto e lego se sa le go e sego sona, barutwana ba ka kgona go lebiša tlhokomelo go seo se tlogago se le bohlokwa.

Ka mantšu a bonolo, **go ithute kgopolo gabotse, o swanetše go ithuta go bona seo se fetogago le seo se sa fetogago.** Se se ba thuša go lemoga dikarolo tše bohlokwa tša kgopolo. Bjalo ka barutiši, re ka thuša ka go tšea mehlala e fapafapanego yeo e gatelelago diphapano tše, ka go dira gore go be bonolo go barutwana go kwešiša ka mo go tseneletšego.

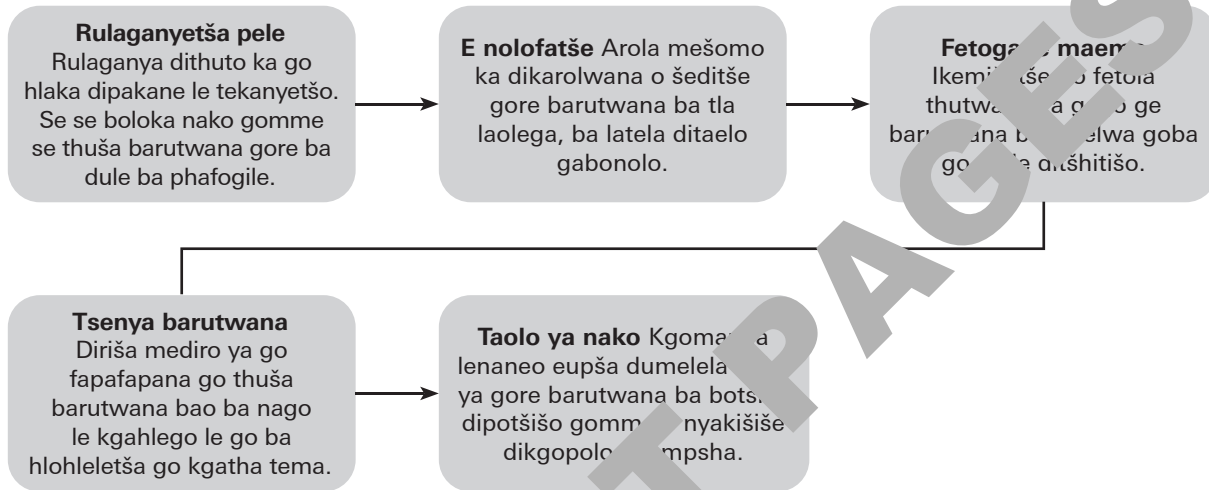
Dibopego tše bohlokwa tša thuto ya fapano ka go ruta le go ithuta di akaretša:

- 1. Šetša Dikarolong tše Bohlokwa:** Morutiši o hlaola dika tše bohlokwa tša kgopolo gomme o fa diphapano tše di gatelelago dika tše.
- 2. Mekgwa ya go Fetogafetoga:** Morutiši o diriša mekgwa ye fapafapanego go thuša barutwana go bona seo se fetogago le seo se dulago se sa fetoge. Mekgwa ye e akaretša:
 - ✓ **Phapano:** Go fa mehlala yeo e bapetšwago bakeng sa go gatelela diphapano.
 - ✓ **Go dira kakaretšo:** Go bontšha diphapano ka gare ga kgopolo go kwešiša tirišo ye e nabilego.

- ✓ **Go arola:** Go tšweletša karolo ye nngwe le ye nngwe ka go e arola e le gore go gatelelwe bohlokwa bja yona.
- ✓ **Kgokagano:** Go kopanya dibopego tše bohlokwa go bona ka moo di dirišanago ka gona ka gare ga kgopolo.

3. **Temogo:** Ka go bona mehlala ye fapafapanego, barutwana ba ka lemoga gore ke dikarolo dife tšeo di lego bohlokwa gomme ba godiša kwešišo e tseneletšego ya kgopolo.

Taolo ye e šomago ya thuto

Go phela gabotse ga barutiši

Go ruta ke mošomo o gateletšago kušaga ditšebelisane dintši. Ga se feela gore ke mošomo o nyakago boiteko bjo bogolo, wo o nago le ditlholo tša dintši tša methopo, eupša gape go ka tliša dikotsi tše dintši nageng yeo e nago le tekanyo e nngwe go ya bosenyi le bošoro. Ka go realo go bohlokwa gore o be le mekgwa ya go itlhokomela, go simolola le go swaragana le diphihlelelo le dipelaelo tša bona.

Go lebiša kgopolo le kgopolo sa

Iphe metsotso e sego ka lekgodi le lengwe le le lengwe go iketla ka go itlwaetša go lebiša kgopolo. Ditlwaetšo tša go hema le go homotšiša gago kgopolo di ka thuša go fokotša kgateletšego. Methopo ya mahala ya go naganišiša e hwetšagala inthane gomme e ka dirwa ka phapoši ya gago ya borutelo nakong ya dinako tše di homotšego

Aga dišhitišo tše di thekgago

Eba le tšhepo goba o hlame sehlopha sa barutiši mmogo bakeng sa thekgo le go ithuta. Go abelana diphihlelelo le ba barutišo ka kgona go go thuša go laola ditlholo tša go ruta le go fa dipono tše mpsha.

Mokgwa wa bophelo bjo bobotse

Boloka dijo tše di lekalekanego, dula o le mafolofolo mmeleng gomme o hlokomele lentšu la gago. Mekgwa ye bonolo ya letšatši le letšatši go swana le go dula o na le meetse, go ja dijo tše di nago le phepo le go itšhidulla ka mehla go tla boloka maemo a gago a maatla a le godimo le go šireletša bophelo bja gago bjo bobotse.

Bophelo bjo bobotse bja monagano le bja maikutlo

Go ruta bana ba banyenyane le bao ba lego kotsing e ka ba mo go nyakago boikgafo bja maleba. It's important go ba le sebaka se se bolokegilego goba moo o ka bolelago ka maikarabelo a gago le go sepediša morwalo wa monagano wa tema ya gago.

Go Diriša Mekgwa ya go Hlama le ya go Lemoga go Ithuta

Go tsenya mešomo ya go hlama ka gare ga mekgwa ya ka mehla ya ka phapošing ya borutelo go ka akaretša barutwana le go oketša kwešišo ya bona ya tikologo ya go ithuta. Ka mohlala, mmimo o dirišwa lefaseng ka bophara go hlama moya o mobotse, go laola maikutlo le go thekga tšwelopele ya tša thuto. Dinyakišišo di bontšha gore mmimo o thuša bjoko gore bo kgone go dira dilo, go bolela le go gopola seo bo ithutilego sona. Ge o diriša mmimo, kgonthiša gore ga o na khuetšo ye mpe go barutwana bao ba nago le mathata a go kwa ka go akaretša barutwana go kgetho ya mmimo go dira gore e be boitemogelo bjo bo akaretšago bohle.

Go sepela, go opela le go opela ka go hlaboša go ka tutuetša barutwana le go ba thuša go opela ka go boeletša, go opela le go itšhidulla. Mešomo ye e oketša go fapafapana ga mekgwa ya letšatši le letšatši gomme ya dira gore go ithuta e be mo go thabišago.

Taolo ya Phapoši ya Thuto

Go laola diphapoši tše dikgolo tša go ithuta, tšeo di tlwaelegilego e tšeo di tšea tše dintši, e ka ba tlhohlo. Go hlama melao ya motheo ya go dirišana ka phapošing ya borutelo go tšea go godiša setšhaba sa go ithuta seo se nago le tlhompho le seo se akaretšago bohle. Go akaretša barutwana go beeng boitshwaro le dinepo tša go ithuta go godiša go ba le melao le ditebele.

Mekgwa ye atlegago ya go laola phapoši ya go ithuta e akaretša:

- Go bea mellwane: Boledišana ka melao le mabokgoni ka mo go kwalago go tloga mathomong gomme o e tiiše ka mehla.
- Mokgwa le thulaganyo: Go kgomarela mekgwa ya ka mehla go thuša go laola dihlopha tše dikgolo.
- Go šoma gotee le dithaka: Go kopanya barutwana goba go ba bea ka dihlopha go godiša go ruta ga dithaka, tirišano le boikarabelo go abelanwago.
- Dithušo tša go bona le tša go kwa: Dithušo tša go bona (dipapatšo, maswao a seatla) le maswao a go kwa (mmimo go opela magoswi) go tiiša ditaello.
- Thuto ye e fapanego: Thuto ya dithuto gore di fihlelele dinyakwa tše di fapafapanego tša barutwana ka phapošing.

Taolo ya Diphapoši ya Mephato ye Mentši

Ka diphapošing nago le Mephato ye mentši, moo dikreiti tše di fapanego di rutwago mmogo, go bohlokwa go tšea bokgoni bja morutwana yo mongwe le yo mongwe. Thoma dithuto ka mešomo yeo e akaretšago barutwana ka moka gomme o ba fe mešomo yeo e theilwego go mabokgoni a bona ka nos. Diriša mešomo wa bobedi goba wa sehlopha go dumelela barutwana go dirišana, go sa šetšwe gore ba nago le maemo a go swana goba a go fapana a bokgoni. Go aga mešomo go netefatša gore barutwana ba mabokgoni ka moka ba dula ba swaregile gomme ba ka tsenya letsogo ka mo go nago le mohola.

Go Thekga Mekgwa ye e Fapafapanego ya go Ithuta

Ka phapošing efe goba efe ya go ithuta, go sa šetšwe gore ke ya barutwana ba 15, 20 goba ba 40 goba go feta moo, go tla ba le mekgwa ye fapafapanego ya go ithuta. Tše ke ditsela tšeo ka tšona barutwana ba anywago, ba hlahlobago, ba kwešišago le go gopola tshedimošo. Go hloma tikologo ya go ithuta yeo e akaretšago bohle, go bohlokwa go hlaola le go thekga mekgwa wa go ithuta wa morutwana yo mongwe le yo mongwe le go fetoša mekgwa ya gago ya go ruta gore e kgotsofatše dinyakwa tša bona.

Go ya ka tshepedišo ya VARK, mekgwa ya go ithuta e arogantšwe ka dihlopha tše nne tše dikaolo:

- Go Ithuta ka go Bona/Go Ithuta ka Tikologo: Mokgwa o tlwaelegilego kudu. Barutwana ba atlega kudu ge ba hwetša tshedimošo ka go e bona ka mahlo, ye bjalo ka diswantšhe di tšate go e ela hloko.
- Go Ithuta ka go kwa: Barutwana ba ba swaragana le tshedimošo gabotse kudu go kwaga go bolela le go theetša. Dipoledišano le ditlhalošo tša molomo di ba thuša go kwešiša mekgwa ye difsa.
- Go Ithuta go Bala le go Ngwala: Barutwana sehlopheng se ba atlega ka go bala go ngwala. Ba na le bokgoni bjo bogolo bja go diriša tsebišo e ngwadilwego gomme ba na le bokgoni a matla a go nagana.
- Go Ithuta ka go dira ka diatla: Barutwana ba ba rata go ithuta ka go dira. Ba diriša go kgwatha, go šikinya le go dira dilo tše itšego, e lego seo se dirago gore ba tšame go dira mešomo ye itšego.

EXTRACT PAGES

KAROLO YA B: Mokgwa wa Go Ruta

KOTARA YA 1

SERERWA Ka ga nna Go ja gabotse Matsatši a sedumedi le ao a kgethegilego Polokego ya setšhaba	Ke nna mang?	Modumo: ngw	Beke ya 1
	O reng o tshwenyegile?	Modumo: nnw	Beke ya 2
	Molato ke eng?	Modumo: nyw	Beke ya 3
	Molato ke eng?	Modumo: ntsw	Beke ya 4
	Polokego ya ka pele	Modumo: ntw	Beke ya 5
	Aowa go tlaišego	Modumo: nkg	Beke ya 6
	Dijo tšeo di re loketšego	Modumo: ntn	Beke ya 7
	Ditumelo le matsatši ao a kgethegilego	Modumo: nth	Beke ya 8
	Polokego setšhabeng	Modumo: ntl	Beke ya 9
	Mohlagase le kotsi ya ona	Modumo: nts	Beke ya 10
Padišo Kgoboketšo ya Dikanegelo			
Mokgwa wa go ruta ka togaganyo, Togaganyo ya mabokgoni a thutapolelo	Diteng, dikgomo le mabokgoni	Dibeke	Dithušathuto
Go theeletša le GO bolela	<p>Mešongwana ya tšatši ka tšatši /beke ka beke go makaleng ka moka a polelo le go dithuto tše dingwe.</p> <ul style="list-style-type: none"> Theeletša tatelano ye e raraganego ya ditaelo 9. (bonnyane 4) gomme a araba ka tshwanelo. Theeletša kgopolokgolo le dintlha ka botlalo kanegelong gomme a araba dipotšišo tša maemo a godimo, mohlala, o nagana go re leina le la puku le swanetše kanegelo ye? Ka lebaka la eng? Botšiša dipotšišo gore a kwešiše, ditshwayatshwayo ka ga seo a se kwelego, mohlala, "Na seo se diragetše? Bjale o dirile eng?" 	1-5	Kgoboketšo ya Dikanegelo Phousetara

Mokgwa wa go ruta ka togaganyo, Togaganyo ya mabokgoni a thutapolelo	Diteng, dikgopolo le mabokgoni	Dibeke	Dithušathuto
	<ul style="list-style-type: none"> • Ithuta go peleta mantšu a lesome ka beka go tšwa go dithutišo tas tumatlhaka le tša mantšu aa tlwaelo. • Ngwala mafoko a mararo a makopana ao a bileditšwego ke morutiši. 		
Go bala mmogo	<ul style="list-style-type: none"> • Supetša mekgwanakgwana ya menwana ye mehlano mo e lego go re monwana wo mongwe le wo mongwe o emela mekgwanakgwana wo mmadi a ka o šomišago go gopolela peak... • go re re ka bala bjang lentšu leo a sa le tseb... • le tlhalošo ya lona: bana ba hlokom... • botšiša ge e ba lentšu le ba le rar... • gobotse, le lebelelega le nepagetše le... • le fa tlhaologanyo. Thoma go... • bana tshepetšo ye ge ba kopana le mantš... • a sa a tsebego. • Šomiša ditlhahli tša... • bona g... • bolela ka ga setšweletšwa sa... • seswantšho, mohlala, lebelela seswantšho, ahl... • a a se se bolela ka eng, mo se tšerwe... • a, bj.uj. • Bala ditšw... • tše se di godišitšwego tša go sw... • le dip... • dipukukgolo, diphousetara, tšw... • a tša elektroniki (ditšweletšwa tša kh... • huthara) ka phapošing ka moka le morutiši, (go bala mmogo). • Phapoši ka moka e bala puku le morutiši (go bala mmogo) gomme a hlalaosa tabakgolo le baanegwathwadi. • Bala ditaelo ka phapošing. • Bala ditero tša go fapafapana ka sererwa se se itšego, a ahlaahla tše (bobedi sebopego le ditlhalošo). • Araba dipotšišo tša maemo a godimo pele, nakong, leka morago ga go bala temana ye ba e badilego mmogo, mohlala, "o gopoloa go re go tla direga eng ka morago? Ke aka lebaka la eng o bolelela se?" 	0	Dukukgolo Diphousetara

Mokgwa wa go ruta ka togaganyo, Togaganyo ya mabokgoni a thutapolelo	Diteng, dikgopolo le mabokgoni	Dibeke	Dithušathuto
	<ul style="list-style-type: none"> Lemoga maswao ditsebjana go bontšha polelommeledi go tše di ngwadilwego. Lemoga gore lenalana go khunyelo le bontšha bobedi thuo le khunyelo, mohlala, Morw'a Masemola. 		
Go bala ka sehlopha sa go hlahlwa	<ul style="list-style-type: none"> Bala ka setu le ka go hlaboša lentšu go tšwa go puku ya gagwe go go bala ka sehlopha sa go hlahlwa le morutiši, ka gore sehlopha ka oka se bala kanegelo ya go swana mo go maemo a bala a taetšo ya sehlopha. Šomiša tumatlhaka, mabokgoni a go kwanetša lentšu go ya ka phetleko ya seboego go swana, ge a bala bobedi ka setu le ge a balela godimo. Šomiša mekgwanakgwana go iphošolla ge a bala: o bala gape, a khutšwa go waetša lentšu pele a le balela godimo. İtekola ge a bala, bobedi temogo ya lentšu le kwešišo. Bontšha kwetšha ya maswaodikga (dikhutlo, maswaopotsi, maswaotlabego, ditsebjana) ge a balela godimo. 	1-10	Padišo ye e hlophilwego Padišo
Go bala ka bobedi ka bobedi /Go ipalela	<ul style="list-style-type: none"> Balela dipuku tša diswantšho le dipuku tša dikanege go tše bonolo. Bala papadi tša go bala gomme a feletša mararane go tiisesa mabokgoni a go bala ka tlontlontšu. 	1-10	Padišo ye e hlophilwego
Go neta	<ul style="list-style-type: none"> Hlama ditlhaka tše kgolo tša mongwalo gabotse, mohlala, phensele, sephomodi, rula. Ngwala mantšu a makopana ka mongwalo wo o kgopamego goba mothikitho. Kgaoganya mantšu gabotse mothalading. Ngwala lefoko la go balega ka nepagalo ka mogatišo le mongwalo wo o kgomaganego le mothikitho. 	1-10	Tšhate ya Mongwalo

Mokgwa wa go ruta ka togaganyo, Togaganyo ya mabokgoni a thutapolelo	Diteng, dikgopolo le mabokgoni	Dibeke	Dithušathuto
Go ngwala Mmogo ka sehlopha, ka sehlopha le go ingwalela	<ul style="list-style-type: none"> • Thala diswantšho le go ngwala mafoko go laetša kwešišo ya kanegelo. • Ngwala ditaelo, mohlala, o ngwalela mogwera. • Fana ka dikgopolo mantšu le mafokogo hlama kanegelo ya ka phapošing (Go ngwala mmogo). • Šomiša seswantšho go thekga sererwa se ka ngwalwago ka sona. • Bolela le mokekane go re bat home go beakanyetša go ngwala. • Botšiša dipotšišo tša go thuša go hlathola mabokgoni wa go ngwala. • Ngwala bonnyane temana e tee (u tšhama ko a seswai), mohlala, ditaba ka yena, kanegelo ya senonwane yeo e se go ya nnete, tlhahlo ya tiragalo/boiketlo. • Ngwala le go laetša mafoko a tshela go ya go a seswai) ka sererwa go oketša puku ka bokgobapuku bja phapošing. • Ngwala amntsu a tšhama lefoko, a šomiša ditlhaka tša tšhama dikhutlo, maswaopotšišo, difegelwaneng maswao a tlabego le maswao a tšhama. • Tšhama ya tumatlhaka le melao ya go peleta go ngwala mantšu ao a sa tlwaelegago. Šomiša mabaka, mohlala, lebjale, lefetile, tšhama lago gabotse. • Šomiša kwano ya sediri le tiro ka mokgwa wa maleba, mohlala, ke nyaka/Onyaka... • Ikagela bobolokelo bja mantšu le pukuntšu ya gagwe, a šomiša modumo wa mathomo wa mantšu, mohlala, ala, bana, dula, fepa, bj.bj. 	1-10	Padišo Dithušathuto Tšhama ya tumatlhaka Tšhama ya mabokgoni Tšhama ya mongwalo
			Tšhate ya mongwalo
Tšhomišo ya polelo		1-10	Pukutšhomo ya DBE

Peakanyetso ya beke

- Lenaneothuto le tla latela mokgwa wa go swana beke ka beke.
 - Se se tla direla barutisi le barutwana mošomo wo bofefo go ka e latela.
 - Barutwana ba tla kgona go itokisetša mošomo wo o latelago, ge ba setše ba tseba lenaneothuto.
- Peakanyetšo ya beke e theilwe godimo ga sepholeke. Nako yeo e abetšwego Leleme la Gae, bonnyane ke diiri tše 3 ka beke.

Mošupologo		Labobedi		Laboraro		Labone		Labohlano	
Go theeletša le go bolela	15	Go theeletša le go bolela	15			Go theeletša le go bolela	15	Go theeletša le go bolela	15
Ditumatlhaka	15	Ditumatlhaka	15	Ditumatlhaka	15	Ditumatlhaka	15	Ditumatlhaka	15
Go bala mmogo	15	Go bala mmogo	15	Go bala mmogo	15	Go bala mmogo	15	Go bala mmogo	15
Go bala ka sehlopha sa go hlahlwa	30	Go bala ka sehlopha sa go hlahlwa	30	Go bala ka sehlopha sa go hlahlwa	30	Go bala ka sehlopha sa go hlahlwa	30	Go bala ka sehlopha sa go hlahlwa	30
		mongwalo	15	mongwalo	15	mongwalo	15	mongwalo	15
		Go ngwala	20	Go ngwala	20	Go ngwala	20	Go ngwala	20
Nako: Diiri tše 8 ka beke									

Mošomo wa bomolomo wa mathomo a letšatši

<p>Ditumedišo</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ditumedišo • Morutiši o dumediša barutwana • Morutiši: Dumelang /Thobela/Re a lotšha. • Barutwana: Dumelang/Thobela/Re a lotšha. • Laela barutwana go boledišana ka go dumedišana. • Dumela/Thobela/Re a lotšha. • Dumela/Thobela/Re a lotšha. • Boso • Šomiša tšhate ya boso go ahlaahla maemo a boso a letšatši. • Ditaba • Ruta barutwana go anega ditaba, mohlala: eka ditiragalo tšeo di tlogo go dirwa ke barutwana, koga tšeo ba di kwelego seyalemoyeng. • Poledišano • Poledišano le go ahlaahla sehlopha e itšego ya taba.
<p>Potšišo ya letšatši</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Barutwana ba šoma ditshlopha tše tharo. • Laela barutwana go bona ka letšatši, letšatšikgwedi, tšhate ya boso, ketekano a matsatši a matswalo a bana le ka tiragalo ye nngwe le nngwe ye bohlokwa ya letšatši leo. • Kgontšiša go re thlopha se sengwe le se sengwe se fiwa sebaka sa araba potšišo ya letšatši gatee mo bekeng.
<p>Dikošana le morumokwano</p>	

Mešongwana ya tšatši ka tšatši e beke makaleng ka moka a polelo le dithuto tše dingwe.

- Theeletša ditaelo le tšeo tšeo gomme a araba ka tshwanelo.
- Theeletša ntle le tšeo tšeo ba bangwe ganong, a laetša tlhompho go seboledi.
- Bolela ka go naiteneng olo a gagwe, mohlala, o anega ditaba a šomiša tatelano ya maleba.
- Bolela direto e merumokwano, gomme a laetša ka ditiro.
- Kwešiša le go tšea polelo ye e nepagetšego ya dithuto tša go fapana.

Ela hloko: Barutwana ba go ba le hlotlo ba fiwe sedi:

- Iphelele ka go baruta ba le tee.
- Ba tšea tšea sa go ithuta go tšwa go barutwana ba bangwe.
 - Mohlala – Ditumedišo: ba rute go dumediša ka mokgwa wa go opela
 - Morutiši: Dumelang bana
 - Barutwana: Dumela mma/tate
 - Morutiši: Letsogile gabotse
 - Barutwana: Re tsogile gabotse,
 - mo mesong ye mebotse,
 - rena re thabile, rena re thabile
- Ba rute go reta sereto gannyane gannyane, mothaladi ka mothaladi

Beke ya 1: Kelo ya Motheo

Ke nna mang?

Dinyakwa		
Ditlabele tšeo di šišintšwego	Phousetara, Padišo, Kgoboketšo ya Dikanegelo, Ditšhate	
Mantšu ao a šomišitšwego gantši:	Mantšu a go ba le modumo: ngw	Tlotlontšu
sa, tša, ya, le ge, ga, a wa, re, ba, e	Mmangwako, Ngwato, Ngwašeng, ngwana Ngwatobošego, ngwaga, ngwakong, rangwane	setšo, molekane, kg diphadišano, r Seanamarena, gon Leny

Mabokgoni	Mokgwa wa go ruta	Dithušathuto
Go theeletša le go bolela	<ul style="list-style-type: none"> Theeletša tatelano ye e raraganego ya dintlha (bošogane 4) gomme a araba ka tshwanelo. Theeletša kgopolokgolo le dintlha ka bošogane kanegelong gomme a araba dipotšišo tša mmele a gošimo, mohlala: O nagana gore leina le la puku swanetše kanegelo ye? Ka lebaka la eng? <p>Leina la puku le swanetše Padišo ka ge mosetsana a hloša gore ke yena motho wa bohunang mang ka gare ga Padišo.</p> <ul style="list-style-type: none"> Botšiša dipotšišo gore a swanetše, ditshwayatshwayo ka ga seo a se kwelago, mohlala, "Naa seo se diragetše? Bjale o dirile eng?" <p>Ntšha le puku ya setšweletšwa gomme a fa mabaka, mohlala: "Bona gore mongwadi o be a swanetše go fa mabaka a go laetša lethabo go kanegelo. Dolfini e lekile ka mabaka a tšhaba"</p>	<p>Padišo ye e hlophilwego: Ke nna mang?</p> <p>Phousetara</p> <p>Kgoboketšo ya Dikanegelo</p>

Mabokgoni	Mokgwa wa go ruta	Dithušathuto
Ditumatlhaka	<ul style="list-style-type: none"> • Lemoga ditšwalano gare ga tlhaka le modumo wa ditlhakaina tša ditlhakatee ka moka. • Lemoga ditumammogo tša modumo wa tlhakapedi mathomong a mantšu (ts-th-, hl-, ny-, kg-, ph-, sw-, bj-, gw-, tl-, fs- tsebe, thaba, hlaba, nyaka) le mafefelong a mantšu(-ng: thabeng, bjang, sekolong). • Ditumamogo tša modumo wa tlhakapedi mathomong a mantšu: Th-, kg-, nt- thomilego, kgato, ntiretše • Mafefelong a mantšu: Lenyalo-ng, sekolo-ng, albamo-ng • Lemoga le go šomiša mantšu ao a nago le mošito wa go swana le kgokologa, kgokološa, 	<p>Padišo ye e hlophilwego: Ke nna mang?</p> <p>Tšhate ya lebotong ya ditumatlhaka</p>
	<p>Mošito wa go swana:</p> <p>Belegwe-belegwa</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lemoga le go bala mantšu a go ba le ditumammogonošipedi tša go swana, mohlala, thwii, baagi, n... li, diila, phoofolo bj.bj ye a ithutulego go mphato... 2. Lemoga le go šomiša mantšu a go ba le morumokwan... swana le nokeng, kgonyeng, ngakeng • Ditumammogonošipedi tša go swana; reetšwe, • Morumokwano: <ul style="list-style-type: none"> – Letl.1 me... ladi 2 le... e thoma ka -ke – Letl.2 me... ladi... e 2 e thoma ka -ke – Letl.3 me... ladi 1 le 2 e felela ka -meno • Pelela mantšu a dinoko tše tharo tše nne le tše tlhano ka go šomiša ditumammogo tša modumo wa tlhakapedi le ditumammogonošipedi tša go swana le tše di rutilwego mo kotareng mohlala: tl-atša, hl-atša, tlo-ša; paale, kaakang, meetlwa, bj.bj. <p>Hlopha ditlhaka le mantšu go ya ka lenaneo la tatelano ya dialfabethe.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pelela mantšu ka mokgwa wa maleba a šomiša tsebo ya tumatlhaka. • Ithuta go pelela mantšu a lesome ka beka go tšwa go dithutišo tas tumatlhaka le tša mantšu a tlwaelo. • Ngwala mafoko a mararo a makopana ao a bileditšwego ke morutiši. 	

Mabokgoni	Mokgwa wa go ruta	Dithušathuto
Go bala mmogo(metsotso ye 15)	<ul style="list-style-type: none"> • Supetša mekgwanakgwana ya menwana ye mehlano mo e lego gore monwana wo mongwe le wo mongwe o emela mokgwanakgwana wo mmadi a ka o šomišago go gopolela peakanyo ya gore re ka bala bjang lentšu leo a sa le tsebego le tlhalošo ya lona: bana ba hlokomela ka go botšiša ge e ba lentšu le ba le rarollago le duma gabotse, le lebelelega le nepagetše le gore le fa tllaologanyo. Thoma go ruta bana tšhepetšo ye ge ba kopana le mantšu a oba sa a tsebego. • Šomiša ditlhahli tša go bona go bolela ka ga setšweletšwa sa seswantšho, mohlala, lebelela seswantšho, ahlaahla go re se bolela ka eng, mo se tšerwego gona, bj.bj. • Bala ditšweletšwa tše di godišitšwego tša go swana le tšere dipukukgolo, diphousetara, ditšweletšwa tša elektronik. (ditšweletšwa tša khomphuthara) ka phapošing moka le morutiši, (go bala mmogo). • Phapoši ka moka e bala puku le morutiši go bala mmogo) gomme a hlaloša tabakgolo le baaneyo tšadi. • Bala ditaelo ka phapošing. • Bala ditero tša go fapafapana le sererwa se se itšego, a ahlaahla tše (bobedi sebopele go tlhalošo). • Araba dipotšišo tša morago a go bala pele, nakong, leka morago ga go bala tšana u ba e badilego mmogo, mohlala: "o gopola gona tšadi direga eng ka morago? Ke ka lebaka la eng o bolela se?" <p>Pele ga go bala:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Botšiša dipotšišo abapi le seswantšho /diswantšho tšeo barutwana ba bala: bonago padding • Bala ge o beletše seswantšho se bolelw ka eng? Ke ka lebaka la eng o bolela bjalo? <p>Ka nako ga go bala</p> <ul style="list-style-type: none"> • Botšiša dipotšišo ge barutwana ba bala Padišo, mohlala, naa leina la ramehlagase ke mang? Naa ramehlagase ke motho wa gošoma eng? • lemoga maswao ditsebjana go bontšha polelommeledi go tše di ngwadilwego. • Lemoga go re lenalana go khunyelo le bontšha babied thu le khunyelo, mohlala, Morw'a Masemola 	Phousetara 5 le 6 Pukukgolo

Mabokgoni	Mokgwa wa go ruta	Dithušathuto
	<p>Ka morago ga go bala</p> <ul style="list-style-type: none"> • Botšiša dipotšišo mabapi le seo se badilwego, mohlala: Naa baanegwa ke bomang? Naa Gregory o ithutetše tša mohlagase kae? Naa meetse a ka šomišwa kgauswi le didirišwa tša mohlagase? • Lemoga maswao ditsebjana go bontšha polelommeledi go tše di ngwadilwego. • Lemoga gore lenalana go khunyelo le bontšha bobedi thuo le khunyelo, mohlala: Morw’a Masemola. 	
Go bala ka sehlopha sa go hlahlwa	<ul style="list-style-type: none"> • Bala ka setu le ka go hlaboša lentšu go tšwa go puku u gagwe go go bala ka sehlopha sa go hlahlwa le morutišiši gore sehlopha ka oka se bala kanegelo ya go swarano go maemo a go bala a taetšo ya sehlopha. • Šomiša tumatlhaka, mabokgoni a go kwešišo ntlafatšo ya ka phetleko ya seboego le kamano, ge a bontšha ka setu le ge a balela godimo. • Šomiša mekgwanakgwana ya go iphelela ge a bala: o bala gape, a khutša, a itlwaetša lentšu pele a balela godimo. • Itekola ge a bala, bobedi thuo ya lentšu le kwešišo. • Bontšha kwešišo ya maswaodikga (dikhutlo, maswaopotšišo, maswaotlabego, ditsebjana) ge a balela godimo. • Maswaodikga: feletšwana gare ga mafoko. Khutlo – mafelelong mafoko? Leswao la makalo,? Leswao la potšišo. 	Padišo ye e hlophilwego: Ke nna mang?
Go bala ka bobedi/Go ipalela	<ul style="list-style-type: none"> • Ipalela dipuku tša aiswantšho le dipuku tša dikanegelo tše moroto. • Efa barutwana sebaka sa go ipalela ka nako ya go bala morutwana a ka ipalela setšweletšwa se sengwe le se sengwe go se le go khutwaneng ya go go bala ka phapošing. • Efa papadi tša go bala gomme a feleletša mararane go tlišetša mabokgoni a go bala ka tlotlontšu. • Efa barutwana sebaka sa go phadišaa ka go bala ka phapošing. 	Padišo ye e hlophilwego

Mabokgoni	Mokgwa wa go ruta	Dithušathuto
Go ngwala	<ul style="list-style-type: none"> Hlama ditlhaka tše kgolo tša mongwalo gabotse, mohlala: phensele, sephomodi, rula. Ngwala mantšu a makopana ka mongwalo wo o kgopamego goba mothikitho. Kgaoganya mantšu gabotse mothalading. Šomiša tumammogo go bopa le go aroganya mantšu, mohlala, kholetšeng = kho+le+tše+ng, mohlagase = mo+hla+ga+se. Ngwala lefoko la go balega ka nepagalo ka mogatišo le mongwalo wo o kgomaganego le mothikitho. 	Padišo Dikarata tša ditumatlhaka Tšhate ya mongwalo
Go ngwala mmogo ka sehlopha le go mongwalo	<ul style="list-style-type: none"> Thala diswantšho le go ngwala mafoko go laetša kwešho ya kanegelo. Ngwala ditaelo, mohlala: O ngwalela mogwera. Fana ka dikgopolo mantšu le mafokogo hlama ka nne go ya ka phapošing (Go ngwala mmogo). Šomiša seswantšho go thekga sererwano ka mongwawago ka sona. Bolela le mokekane gore ba thekga go beka nyetša go ngwala. Botšiša dipotšišo tša go thutšha hlatthola mošomo wa go ngwala. Ngwala bonnyane tšhama e tee (ya mafoko a seswai), mohlala, ditaba ka yona, kanegelo ya senonwane yeo e se go ya nnete, tlhathola ya tšhama/boiketlo. Ngwala le go tšhama mafoko (mafoko a tshela go ya go a seswai) ka ga sererwano go tšhama puku ka bokgobapuku bja phapoši. Ngwala o tšhama go hlama lefoko, a šomiša ditlhaka tše kgolo, khutšo, maswaopotšišo, difegelwana, maswao a tšhama go le maswao a ditsebjana. Šomiša tsebo ya tumatlhaka le melao ya go peleta go ngwala mantšu ao a sa tlwaelegago. Šomiša mabaka, mohlala, lebjale, lefetile, letlago gabotse. Šomiša kwano ya sediri le tiro ka mokgwa wa maleba, mohlala, ke nyaka/O nyaka... Ikagela bobolokelo bja mantšu le pukuntšu ya gagwe, a šomiša modumo wa mathomo wa mantšu, mohlala: ala, bana, dula, dula, fepa, bj.bj. 	Tšhate ya mongwalo
Tšhomišo ya polelo		Pukutšhomo ya DBE

Togaganyo: Go tšwa diswantšhong

Beke ya 2: O reng o tshwenyegile?

Dinyakwa		
Ditlabelo tšeo di šišintšwego	Phousetara, Padišo, Pukukgolo, Ditšhate, Kgoboketšo ya Dikanegelo. Padišo yeo e hlophilwego: O reng o tshwenyegile?	
Mantšu a o a šomišitšwego gantši:	Mantšu a go ba le medumo:nnw	Tlotlontšu
Le, ka, ba, wa, ga, o, ge, mo	nwela, nnweša, nnwešetša.	Thobela, thabile, tshwenyegile, ketekeng, kgotlele

Mabokgoni	Mokgwa wa go ruta	Ditlontlontšho
Go theeletša le go bolela	<ul style="list-style-type: none"> Theeletša tatelano ye e raraganego ya ditaelo (bonnyane 4) gomme a araba ka tshwanelo. Theeletša kgopolokgolo le dintlha ka botlalo kanegelong gomme a araba dipotšišo tša mabokgoni godimo, mohlala, o nagana go re leina la puku e swanetše kanegelo ye? Ka lebaka la mabokgoni? <p>Karabo: Ee, leina la puku le le swanetše Padišo ka ge le bolela ka go tshwenyegile ga batswadi le moanegwathwadi ka ge a puku e ke go thopa sefoka diphadišanong.</p> <ul style="list-style-type: none"> Botšiša dipotšišo go e a kwetšiše, ditshwayatshwayo ka ga seo a se kwetšiša mohlala: "Naa seo se diragetše? Puku e dirile eng?" <p>Ntšha maikutlo a go se sweletšwa gomme a fa mabokgoni mohlala ke bona gore mongwadi o be a swanetše go mafelelo a go laetša Lethabo go kgoboketša Polfina e lekile ka maatla go tšhaba".</p>	<p>Padišo ye e hlophilwego: O reng o tshwenyegile</p> <p>Phousetara 5 le 6</p> <p>Kgoboketšo ya Dikanegelo</p>
Ditumatlhaka	<ul style="list-style-type: none"> Lemoga ditswalano gare ga tlhaka le modumo wa ditumammogo tša ditlhakatee ka moka. Padišo ye, ka, ba, wa, ga, ge, mo, bj.bj. Lemoga ditumammogo tša modumo wa tlhakapedi mathomong a mantšu (ts-, th-, hl-, ny-, kg-, ph-, sw-, bj-, gw-, tl-, fs-; tsebe, thaba, hlaba, nyaka) le mafelelong a mantšu(-ng: thabeng, bjang, sekolong) <p>Ditumammogo tša modumo wa tlhakapedi mathomong a mantšu:</p> <ul style="list-style-type: none"> nw-esa, mm-ogo, kg-othatša, ny-amile, th-abile, hl-ogo, th-opa, ts-ona, sw-ere ditumammogo tša tlhakapedi mafelelong a mantšu Diphadišano-ng, moye-ng. 	<p>Padišo ye e hlophilwego: O reng o tshwenyegile?</p> <p>Tšhate ya leboti ya ditumatlhaka</p>

Mabokgoni	Mokgwa wa go ruta	Dithušathuto
	<ul style="list-style-type: none"> • Lemoga le go šomiša mantšu ao a nago le mošito wa go swana le kgokologa, kgokološa, -homotša-homola-homole, thabetše-thabišwa-thabile • Lemoga le gp bala mantšu a go ba le ditumammogonošipedi tša go swana, mohlala, thwii, baagi, meedi, diila, phoofolo bj.bj ye a ithutulego go mphato wa 2. Lemoga le go šomiša mantšu a go ba le morumokwano, a go swana le nokeng, kgonyeng, ngakeng. <p>Tumammogonošipedi tša go swana: lehlaa</p> <p>Morumokwano: letl la 9 mothaladi wa 1 le wa 2 e felela ka lentšu: sefala letlakala la 10 mothaladi wa 1 le wa 2 e thoma ka lentšu: batswadi, mothaladi wa 1 le wa 2 e felela ka lentšu: nyamile</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bopa mantšu a dinoko tše tharo tše nne le tše tlhaka ka go šomiša ditumammogo tša modumogonošipedi le ditumanošipedi tša go swana tše di rutlwego mo kotareng ye, mohlala, tl-atša, tšatša, tlo-sa; paale, kaakang, meetlwa bj.bj. • Hlopha ditlhaka le mantšu go ya tlenaneo la tatelano ya dialfabetha • Peleta mantšu ka moro wa w maleba a šomiša tsebo ya tumatlhaka. • Ithuta go peletana a lesome ka beke go tšwa go dithutiš tša tumatlhaka le tša mantšu aa tlwaelo. • Ngwaga mošale a mararo a makopana ao a bithutišano ke morutiši. 	

Mabokgoni	Mokgwa wa go ruta	Dithušathuto
<p>Go bala mmogo (metsotso ye 15)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Šupetša mekgwanakgwana ya menwana ye mehlano mo e lego gore monwana wo mongwe le wo mongwe o emela mokgwanakgwana wo mmadi a ka o šomišago go gopolela peakanyo ya go re re ka bala bjang lentšu leo a sa le tsebego le tlhalošo ya lona: bana ba hlokomela ka go botšiša ge e ba lentšu le ba le rarollago le duma gabotse, le lebelelega le nepagetše le go re le fa tlaologanyo. Thoma go ruta bana tshepetšo ye ge ba kopana le mantšu a oba sa a tsebego. • Šomiša ditlhahli tša go bona go bolela ka ga setšweletšwa sa seswantšho, mohlala, lebelela seswantšho, ahlaahla go re se bolela ka eng, mo se tšerwego gona, bj.bj. • Bala ditšweletšwa tše di godišitšwego tša go saar le direto, dipukukgolo, diphousetara, ditšweletšwa tša elektroniki (ditšweletšwa tša khompuutara) ka phapošing ka moka le morutiši (go bala mmogo). <p>Phousetara</p> <p>Pukukgolo</p> <ul style="list-style-type: none"> • Phapoši ka moka e leka puku le morutiši (go bala mmogo) gomme a hlokomela tabakgolo le baanegwathwadi. • Bala ditaela di phapošing. • Bala ditero tše dipapafapana ka sererwa se se itšego, a duma tše tšedi sebopego le ditlhalošo). • Aratšweletšwa tša maemo a godimo pele, nakong, leka mmogo ga go bala temana ye ba e badilego mmogo, mohlala, "o gopoloa gore go tla direga eng ke mmogo? Ke ka lebaka la eng o bolelela se?" <p>Pele ga go bala:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Botšiša dipotšišo mabapi le seswantšho /diswantšho tše barutwana ba di bonago Padišo ng • Naa ge o lebeletše seswantšho se bolelwa ka eng? Ke ka lebaka la eng o bolela bjalo? • Ka nako ya go bala • Botšiša dipotšišo ge barutwana ba bala padi, mohlala, naa leina la mošemane wa go palelwa diphadišanong tša dipapadi ke mang? • Lemoga maswao ditsebjana go bontšha polelommeledi go tše di ngwadilwego. 	<p>Phousetara 5 le 6</p> <p>Pukukgolo</p>

Mabokgoni	Mokgwa wa go ruta	Dithušathuto
	<ul style="list-style-type: none"> • Lemoga gore lenalana go khunyelo le bontšha bobedi thuo le khunyelo, mohlala: Morwa' Masemola • Morago ga go bala • Botšiša dipotšišo mabapi le seo se badilwego, mohlala, naa baanegwa ke bo mang? Naa Steven o be a ikwa bjang morago ga go lahlegelwa dipapading tša selegae? Efa lebaka. • Karabo: Steven o be a nyamile kudu. • Lebaka: go lahlegelwa ga gagwe go ile gwa mo remiša hlogo. • lemoga maswao ditsebjana go bontšha polelommeledi go tše di ngwadilwego. • Lemoga go re lenalana go khunyelo le bontšha bobedi thuo le khunyelo, mohlala: Morwa' Mase 	
Go bala ka sehlopha sa go hlahlwa	<ul style="list-style-type: none"> • Bala ka setu le ka go hlaboša lentšu go tšea go ya gagwe go go bala ka sehlopha sa go hlahlwa le morutiši, ka gore sehlopha ka oka se bala fegelo ya go swana mo go maemo a go bala a taešo ya sehlopha. • Šomiša tumatlhaka, mabokgoni a kwešiša lentšu go ya ka phetleko ya boego le kamano, ge a bala bobedi ka setu le ge a balela godimo. • Šomiša mekgwa mekgwa go iphošolla ge a bala: o bala go tšea, a itlwaetša lentšu pele a le balela godimo. • Iteko go bala bobedi temogo ya lentšu le tšea. • Bontšha kwešišo ya maswaodikga (dikhutlo, maswaopotšišo, maswaotlabego, ditsebjana) ge a balela godimo. • Maswaodikga: fegelwana – mare ga mafoko. Khutlo -mafelelong a lefoko, ! Leswao la makalo,? Leswao la potšišo. 	Padišo ye e hlophilwego: O reng o tshwenyegile?

Mabokgoni	Mokgwa wa go ruta	Dithušathuto
Go bala ka bobedi/Go ipalela	<ul style="list-style-type: none"> • Ipalela: dipuku tša diswantšho le dipuku tša dikanegelo tše bonolo. • Efa barutwana sebaka sa go ipalela ka nako ya go bala. • morutwana a ka ipalela setšweletšwa se sengwe le se sengwe seo se le go khutwaneng ya go go bala ka phapošing. • Bapala papadi tša go bala gomme a feleletša mararane go tiisesa mabokgoni a go bala ka tlotlontšu. • Efa barutwana sebaka sa go phadišaa ka go bala ka phapošing. 	Padišo ye e hlophilwego: O reng o tshwenyegile?
Go ngwala	<ul style="list-style-type: none"> • Hlama ditlhaka tše kgolo tša mongwalo gabotse mohlala: phensele, sephumodi, rula. • Ngwala mantšu a makopana ka mona wo kgopamego goba mothikitho. • Kgaoganyana mantšu gabotse mothalaca. • Šomiša tumammogo go bopone go aroganyana mantšu, mohlala, pha+di+mo = phadišao, ke+te+ke+ng = ketekena. • Ngwala lefoko la go tšalega ka nepagalo ka mogatišo le mongwalo wo o tšamane go le mothikitho. 	Padišo Dikarata tša ditumatlhaka Tšhate ya mongwalo
Go ngwala mmogo ka sehlopha le go ingwalela	<ul style="list-style-type: none"> • Thala diswantšho tša ngwala mafoko go laetša kwešišo ya kanegelo. • Ngwala tšela mohlala, o ngwalela mogwera. • Efa barutwana go polo, mantšu le mafoko go hlama kanegelo ya ka phapošing (Go ngwala mmogo). • Šomiša seswantšho go thekga sererwa se ka ngwalwago ka sona. • Bolela le mokekane go re ba thome go beakanyetša go ngwala. • Botšiša dipotšišo tša go thuša go hlatholla mošomo wa go ngwala. • Ngwala bonnyane temana e tee (ya mafoko a seswai), mohlala, ditaba ka yena, kanegelo ya senonwane yeo e sego ya nnete, tlhalašo ya tiragalo/boiketlo. • Ngwala le go laetša mafoko (mafoko a tshela go ya go a seswai) ka ga sererwa go oketša puku ka bokgobapuku bja phapoši. 	Tšhate ya mongwalo

Mabokgoni	Mokgwa wa go ruta	Dithušathuto
	<ul style="list-style-type: none"> • Ngwala mantšu a go hlama lefoko, a šomiša ditlhaka tše kgolo, dikhutlo, maswaopotšišo, difegelwana, maswao a tlabego le maswao a ditsebjana. • Šomiša tsebo ya tumatlhaka le melao ya go peleta go ngwala mantšu ao a sa tlwaelegago. • Šomiša mabaka, mohlala, lebjale, lefetile, letlago gabotse. • Lebjale: Steven o a boa. • Lefetile: Steven o boile. • Letlago: steven o tla boa. • Šomiša kwano ya sediri le tiro ka mokgwa wa maleba, mohlala, ke nyaka/O nyaka... • Ikagela bobolokelo bja mantšu le pukuntšu ya gagwe, a šomiša modumo wa mathomo wa mantšu, mohlala: ala, bana, dula, fepa, bj.bj. 	

Togaganyo:

Mabokgoni a Bophelo

- Maikutlo: nyama, lethabo, befelwa
- Mebala: ntsho, tsothwa, pinki, tala, hubelwa, tšhwana
- Diruiwaratwa: mpša

Dipalo

- Bontši le bonnyane: puku e... dipu... tše dintši